

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Παράξενες συνταγές»

Συγγραφή: ΤΟΚΜΑΚΙΔΟΥ ΕΛΠΙΔΑ

Εφαρμογή: ΤΟΚΜΑΚΙΔΟΥ ΕΛΠΙΔΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Παράξενες συνταγές

Εφαρμογή σεναρίου

Ελπίδα Τοκμακίδου

Δημιουργία σεναρίου

Ελπίδα Τοκμακίδου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

1ο Δημοτικό Σχολείο Μενεμένης

Χρονολογία

Από 6-11-2013 έως 19-11-2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

B.15 «Αλληλογραφώ»

B.19 «Τα μάθατε τα νέα;»

B.21 «Χρήσιμες οδηγίες»

Κατά την εφαρμογή δεν υπήρξε άμεση συσχέτιση με το διδακτικό εγχειρίδιο της γλώσσας για τη συγκεκριμένη τάξη.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 8 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: στην αίθουσα διδασκαλίας της τάξης, αίθουσα διπλανού τμήματος

II. Εικονικός χώρος

Χρήση του διαδικτύου και διαφόρων ιστοσελίδων ως πηγών πληροφοριών, εικόνων και κειμένων, ιστολόγιο της τάξης ή ιστοσελίδα του σχολείου.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

- ✓ Βασική εξοικείωση με συνεργατικές μορφές διδασκαλίας.
- ✓ Βασική εξοικείωση με τη χρήση του ηλεκτρολογίου και του ποντικιού.
- ✓ Βασική εξοικείωση με προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και παρουσιάσεων.
- ✓ Ύπαρξη ικανοποιητικού αριθμού Η/Υ –ένας για καθεμία ομάδα– αλλά και η ύπαρξη ενός βιντεοπροβολέα (ή διαδραστικού πίνακα) για τη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης.
- ✓ Έλεγχος και αποθήκευση στους Η/Υ των ομάδων του συνοδευτικού υλικού από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης εφαρμογής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ελπίδα Τοκμακίδου, Παράξενες συνταγές, Νεοελληνική Γλώσσα, Β΄ Τάξη, 2013

Το σενάριο αντλεί

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γνωριμία και επαφή των μικρών μαθητών/-τριών με το κειμενικό είδος των «συνταγών» αποτελεί οριζόντιο στόχο του γλωσσικού μαθήματος και μάλιστα συναντάται στα σχολικά βιβλία της Γλώσσας από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Οι δραστηριότητες του σεναρίου μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά αλλά και ανεξάρτητα από υλικό του σχολικού εγχειριδίου της Β΄ Τάξης. Σε αυτό μπορούν να συναντήσουν τις συνταγές για πραγματικά φαγητά και γλυκά, τις οδηγίες για την κατασκευή καρτών και διεξαγωγή παιχνιδιών. Μέσα από τις δραστηριότητες του σεναρίου παρακινούνται να ασχοληθούν και με «περίεργες» οδηγίες και συνταγές, οι οποίες στην πραγματικότητα δε σχετίζονται με τη διατροφή και δεν αφορούν πρωταρχικές ανάγκες του ανθρώπου. Είναι, ωστόσο, εξίσου σημαντικές, καθώς αφορούν την ψυχαγωγία και τη διασκέδαση. Αποτελούν στοιχεία που εντάσσονται στα ενδιαφέροντα των μικρών μαθητών/-τριών αλλά και βασική προτεραιότητα του σεναρίου με τίτλο «Παράξενες συνταγές».

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγινε με στόχο την πρόκληση και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των μικρών μαθητών/-τριών. Η εμπλοκή τους σε παιγνιώδεις δραστηριότητες αναζήτησης της συνταγής του γέλιου / της χαράς και της συνταγής των παραμυθιών θα αποτελέσει το πρόσχημα για την εμπλοκή τους σε δραστηριότητες που αφορούν στη γνωριμία της δομής των συνταγών, την επέκταση του λεξιλογίου τους, καθώς και την καλλιέργεια του προφορικού και του γραπτού τους λόγου.

Από την άλλη πλευρά, η αξιοποίηση του Η/Υ και του διαδικτύου για τον εντοπισμό συγκεκριμένου υλικού μπορεί να συμβάλει στην οικοδόμηση της γνώσης των παιδιών γύρω από τις δυνατότητες που προσφέρονται ενώ παράλληλα μπορεί να καλλιεργήσει συγκεκριμένες δεξιότητες χρήσης από τους/τις ίδιους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες της Β΄ Τάξης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Βασικός πυρήνας του σεναρίου με τίτλο «Παράξενες συνταγές» είναι η εμπλοκή των μαθητών/τριών της Β΄ Τάξης στην επεξεργασία σύγχρονων κειμένων καλλιτεχνικής παραγωγής μέσα σε μια ατμόσφαιρα παιχνιδιού. Η επιλογή αυτή σχετίζεται με τη σύνδεση του παιχνιδιού με την έννοια της απόλαυσης, της ευχαρίστησης, της διασκέδασης και ψυχαγωγίας. Άλλωστε η ένταξή του παιχνιδιού στην καθημερινή διδασκαλία αποτελεί μια διδακτική πρόταση, καθώς μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης των παιδιών και της γλωσσικής τους έκφρασης (Ελ.Ηλία, Η.Ματσαγούρας, 20006:307).

Ένα κείμενο του σχολικού εγχειρίδιου που αναφέρεται στην ύπαρξη περιέργων συνταγών αποτελεί την αφορμή για την παρουσίαση μιας συνταγής που δίνεται στο βιβλίο του Δ. Μπασλάμ¹ αλλά και στο έργο των Χ. Παπαδόπουλου, Δ. Μαρκατόπουλου.² Η συμμετοχή ενός εκπροσώπου της σύγχρονης γαστρονομίας στη δεύτερη συνταγή, αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στα κείμενα των συνταγών αλλά και των γραμματικών τύπων με τα οποία προβλέπεται να έρθουν σε επαφή οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της Β΄ Τάξης, μέσα από τις δραστηριότητες του σεναρίου. Πρόκειται για τον Η. Μαμαλάκη, ένα τηλεοπτικό πρόσωπο οικείο και στους/στις μικρούς/-ες μαθητές/-τριες.³ Εκτός από την πολυσχιδή δράση του –ως ανθρώπου της μαγειρικής– είναι γνωστός και από τις συμμετοχές σε παραγωγές που αφορούν στα

¹ Διαθέσιμο και στο [youtube](https://www.youtube.com/watch?v=...), όπου ο βασικός ήρωας -με τη συνδρομή της θείας του- ετοιμάζει (από την αρχή μέχρι το 2' λεπτό) ένα μαγικό άρωμα, με τη βοήθεια του οποίου μπορεί να χαρίσει το γέλιο σε όλα τα παιδιά.

² Με τον τίτλο «Μάγειρας», παρουσίαση στην οποία ο Μ. Φραγκούλης μαζί με τον Η. Μαμαλάκη δίνουν τη συνταγή μιας «παραμυθοσαλάτας», μουσικού κομματιού που είναι διαθέσιμο στο [youtube](https://www.youtube.com/watch?v=...).

³ Το 2007 υπήρξε το πιο [δημοφιλές πρόσωπο](https://www.youtube.com/watch?v=...) της ελληνικής τηλεόρασης, ενώ οι εκπομπές του προβάλλονται πολύ συχνά σε επαναλήψεις.

παιδιά. Στο πλαίσιο των προτάσεων του σεναρίου εκτός από την παρουσία του στο προαναφερθέν μουσικό παραμύθι, συναντάμε τον Η. Μαμαλάκη και στο μουσικό cd του Τ. Ιωαννίδη, με τίτλο «Λάχανα και Χάχανα», στο οποίο συμμετέχει με το τραγούδι «Οκτώ μεγάλοι ποντικοί». Ο συγκεκριμένος παρουσιαστής έχει συνδεθεί στη συνείδηση του έλληνα τηλεθεατή με την ιδιαιτερότητα που έχει ο προφορικός του λόγος –κυρίως κατά την παρουσίαση των εκπομπών μαγειρικής– στοιχείο που αξιοποιήθηκε κατά τον σχεδιασμό του σεναρίου για την παρουσίαση των υποκοριστικών (αλλά και των μεγεθυντικών και των σύνθετων λέξεων) και σε μια προσπάθεια ένταξής τους σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο.

Έτσι αξιοποιείται ένα βίντεο από τη σειρά εκπομπών «Μπουκιά και Συχώριο» (που προβαλλόταν στον τηλεοπτικό σταθμό Mega Channel και είναι διαθέσιμο στο [youtube](https://www.youtube.com)) στην εισαγωγή του οποίου, ο παρουσιαστής/μάγειρας απαγγέλει ένα αυτοσχέδιο ποίημα. Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται η αποφυγή μιας στατικής μελέτης γραμματικών στοιχείων και η παρουσίασή τους μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο (Χατζηλουκά-Μαυρή & Ιορδανίδου 2010, 666).

Ο διάλογος μεταξύ δύο ηρωίδων στο σχολικό εγχειρίδιο της Β΄ Τάξης για τις σύνθετες λέξεις αποτελεί αφορμή για την ενασχόληση των μαθητών/-τριών με αυτές αλλά και για την εξάσκησή τους στον σχηματισμό υποκοριστικών/μεγεθυντικών (Γαβρηλίδου κ.ά, Βιβλίο του δασκάλου 2009, 48). Στο σενάριο που παρουσιάζεται προτείνεται η αντικατάσταση της συγκεκριμένης σειράς που δίνεται στο σχολικό εγχειρίδιο για τη διδασκαλία των υποκοριστικών/μεγεθυντικών (ενότητα 19), καθώς και η ένταξή της σε μια νέα ενότητα,⁴ ακολουθώντας τις αρχές που θέτει η κειμενοκεντρική διάσταση της γραμματικής. Σύμφωνα με αυτή, τα γραμματικά

⁴ Στις δραστηριότητες που αφορούν στην συμπλήρωση των εργασιών της ενότητας 21 και την επαφή των μικρών μαθητών με κείμενα συνταγών και οδηγιών, η ενασχόληση με την οποία προτείνεται να γίνει ίσως και σε προγενέστερο χρόνο –εξαιτίας της μικρής δυσκολίας των εργασιών– από αυτό που προτείνεται στο σχολικό βιβλίο, με την αυτονόμηση της ενότητας αυτής από την προετοιμασία για τις γιορτές του Πάσχα.

φαινόμενα θα πρέπει να διδάσκονται μέσα από κείμενα και όχι ανεξάρτητα από αυτά (Κωστούλη 2000).

Μέσα από τις προτάσεις του σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες της Β΄ Τάξης να έρθουν σε επαφή με τα δομικά χαρακτηριστικά ενός κειμένου που περιλαμβάνει παράγωγες λέξεις όπως τα υποκοριστικά, με τον σχολιασμό αυθεντικών επικοινωνιακών καταστάσεων και κειμένων. Από την άλλη πλευρά, επιχειρείται η αξιοποίηση σύνθετων λέξεων που εντοπίζονται σε κείμενα που πραγματεύονται οι μαθητές/-τριες στο πλαίσιο του σεναρίου, προκειμένου να προχωρήσουν στην ανάλυση των λέξεων αυτών και στον σχολιασμό του ορθογραφικού κανόνα σύνθεσής τους, ο οποίος θα επιδιωχθεί να παρουσιαστεί με βάση τις προσλαμβάνουσές τους. Καθώς η ετυμολογική ικανότητα των μαθητών/-τριών σύμφωνα με ερευνητές (Τσεσμελή & Κουτσελάκη 2011, 505) είναι ήδη παρούσα από την Α΄ Τάξη, η πραγμάτευση των σύνθετων λέξεων βασίζεται σε αυτή, έτσι ώστε οι μαθητές/-τριες να οδηγούν με διαισθητικό τρόπο στον ορθογραφικό κανόνα σύνθεσής τους (η λέξη *μαχαιροπίρουνα* προέρχεται από τις λέξεις *μαχαίρια* και *πιρούνια*). Σε αυτή την προσέγγιση η χρήση του Η/Υ και του λογισμικού παρουσίασης (με τον συνδυασμό εικόνων και λέξεων) θα αξιοποιηθεί για τη σχηματική παρουσίαση της σύνθεσης των λέξεων.

Άλλωστε, όπως έχει υποστηριχθεί δεν χρειάζονται πολύπλοκες και ακριβές εφαρμογές. Αρκούν τα βασικά περιβάλλοντα πρακτικής γραμματισμού, όπως είναι τα Προγράμματα Επεξεργασίας Κειμένου, το λογισμικό παρουσίασης και το διαδίκτυο. Αυτό που χρειάζεται επιπλέον είναι η αλλαγή της στάσης απέναντι στη χρήση του Η/Υ και η αποδοχή της άποψης ότι η αξιοποίησή του μπορεί να συνεισφέρει στην ώθηση της δημιουργικής μάθησης και τη γλωσσική καλλιέργεια (Κουτσογιάννης 2010, 76). Στο πλαίσιο αυτό η αξιοποίηση των ΤΠΕ μπορεί να συμβάλλει στην υποβοήθηση του έργου του εκπαιδευτικού αλλά και την προετοιμασία των μελλοντικών πολιτών της σύγχρονης κοινωνίας (Μπίκος & Τζιφόπουλος 2012). Έχοντας μια τέτοια προοπτική ο ψηφιακός γραμματισμός των μαθητών/-τριών μπορεί

να αναχθεί σε ένα σημαντικό σκοπό-«κλειδί» για την κατανόηση του κόσμου (Ντρενογιάννη 2010, 599).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιχειρείται οι μαθητές/-τριες:

- να γνωρίσουν εκπροσώπους της σύγχρονης γαστρονομίας, συνδέοντας την παρουσία τους με διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής·
- να γνωρίσουν τις διαφορετικές εκδοχές, τις οποίες μπορεί να καλύψει ο όρος «συνταγή»·
- να συγκρίνουν συνταγές μεταξύ τους αλλά και με βάση τον σκοπό της δημιουργίας τους.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιχειρείται οι μαθητές/-τριες:

- να εξασκήσουν τον προφορικό και τον γραπτό τους λόγο, μέσα από τη χρήση μικρών κείμενων με ρυθμό και ομοιοκαταληξία και τη μετατροπή τους σε κείμενα οδηγιών/συνταγών·
- να εξοικειωθούν με τη σύγχρονη δομή του κειμενικού είδους της συνταγής (υλικά, σειρά οδηγιών, μέσα για την εκτέλεσή τους, σύνδεση οδηγιών με εικόνες)·
- να αποκτήσουν νέο λεξιλόγιο μέσα από την πραγμάτευση παράγωγων (υποκοριστικών/μεγεθυντικών) και σύνθετων λέξεων·
- να εξοικειωθούν με τη χρήση της προστακτικής στα κείμενα των οδηγιών·
- να αντιληφθούν –δαισθητικά– τον ορθογραφικό κανόνα που διέπει τη σύνθεση δύο λέξεων–

- να εντοπίσουν συγκεκριμένα υφολογικά χαρακτηριστικά στον λόγο ενός αυθεντικού ομιλητή, επιχειρώντας τη σύνδεση με τις προθέσεις του ή και την ανατροπή τους.

Γραμματισμοί

Επιχειρείται οι μαθητές/-τριες:

- να εξοικειωθούν με τη χρήση ενός διαδικτυακού λεξικού, με τον τρόπο αναζήτησης σε αυτό, όπως επίσης σε ηλεκτρονικά λεξικά·
- να γνωρίσουν τη δυνατότητα «κίνησης» ανάμεσα σε δύο αρχεία (κειμενογράφου, προγράμματος παρουσίασης) κατά τη διαδικασία αντιγραφής/επικόλλησης εικόνας και προσαρμογής της σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο·
- να εξοικειωθούν με βασικές εντολές χρήσης απλών λογισμικών και με τη λειτουργία υπερσυνδέσμων·
- να συνειδητοποιήσουν τη σύνδεση εικόνας-κειμένου σε ένα πολυτροπικό κείμενο και να αποκτήσουν αντίστοιχες δεξιότητες χρήσης και αντιστοίχισης στοιχείων από το ένα σημειωτικό σύστημα στο άλλο.

Διδακτικές πρακτικές

Κυρίαρχες επιλογές του σεναρίου είναι η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών/-τριών σε βιωματικές και παιγνιώδεις δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό, ο εκπαιδευτικός έχει τον ρόλο του διευκολυντή και του διαμεσολαβητή. Αξιοποιεί τις προϋπάρχουσες γνώσεις και τις εμπειρίες των παιδιών, έχοντας ως απώτερο στόχο τη σταδιακή αυτονόμησή τους, τόσο στη χρήση της τεχνολογίας όσο και στην κατανόηση και παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων. Η οργάνωση της τάξης βασίζεται στις αρχές της διδασκαλίας σε ομάδες. Στην τάξη εφαρμογής οι 20 μαθητές/-τριες χωρίστηκαν σε 5 ομάδες των 4 μελών η καθεμιά. Τα μέλη των ομάδων ενθαρρύνονται να αναλάβουν ενεργό ρόλο, να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον, να

εμπλακούν σε δράσεις, μέσα από τις οποίες θα συνεισφέρουν από κοινού και ανάλογα με τις ικανότητες και δυνατότητες τους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Οι προτάσεις του σεναρίου συμπληρώνουν τις δραστηριότητες που συναντώνται στο σχολικό εγχειρίδιο της Β΄ Τάξης δίνοντας μια επιπλέον προοπτική στην αξιοποίηση του κειμενικού είδους των συνταγών. Αφετηρία του σεναρίου αποτελεί η ύπαρξη μιας «περίεργης» συνταγής στην 21η ενότητα («Χρήσιμες οδηγίες») στη σελίδα 48 του Βιβλίου του μαθητή (τεύχος Γ΄), μιας συνταγής που προτρέπει στην «αληθινή ζωή» με τη χρήση υλικών όπως το γέλιο, τη χαρά, το πνεύμα, τον ήλιο και το κέφι. Σύμφωνα με τις συγγραφείς του σχολικού εγχειριδίου «το ποίημα αυτό αποτελεί μια λογοτεχνική εκδοχή μιας συνταγής» (Γαβριηλίδου κ.ά, Βιβλίο του δασκάλου 2009, 6). Η αναζήτηση ανάμεσα σε σύγχρονες καλλιτεχνικές παραγωγές που προσφέρονται ή αναφέρονται στα παιδιά οδήγησε στον εντοπισμό παρόμοιων κείμενων, τα οποία προτείνονται προς αξιοποίηση, καθώς εκτός από το συναφές περιεχόμενό τους παρουσιάζουν επιπλέον και πολυτροπικά χαρακτηριστικά.

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, η εμπλοκή των μικρών μαθητών/-τριών με τις δραστηριότητές του αφορούσε ώρες της Φιλαναγνωσίας και της Ευέλικτης Ζώνης. Η χρονική στιγμή της εφαρμογής του σεναρίου δεν επέτρεπε τη σύνδεση των δραστηριοτήτων με τα περιεχόμενα του σχολικού βιβλίου (καθώς αυτά έπονται χρονικά και αφορούν το δεύτερο μισό του συνολικού σχολικού χρόνου), γι' αυτό και η επαφή των παιδιών με τα περιεχόμενα και τις δραστηριότητες του σεναρίου επιλέχθηκε να γίνει μετά την γνωριμία τους με το βιβλίο του «Γαργαληστή» –αλλά και το μουσικό cd που το συνοδεύει και των [βίντεο](#) που είναι [διαθέσιμα στο youtube](#)– έχοντας ως αφετηρία την παράξενη συνταγή που συνάντησαν σε αυτό. Έτσι οι δραστηριότητες του σεναρίου λειτούργησαν ανεξάρτητα από το σχολικό εγχειρίδιο,

το οποίο όμως σε κάθε φάση εφαρμογής εξακολουθούσε να αποτελεί σημείο αναφοράς τους.

Ένας επιπλέον λόγος που αφορά την επιλογή εφαρμογής του συγκεκριμένου σεναρίου συνδέεται με τους στόχους που τίθενται αναφορικά με τους νέους γραμματισμούς, καθώς αυτοί ανταποκρίνονται στο επίπεδο των δυνατοτήτων των μαθητών/-τριών της τάξης εφαρμογής. Από την άλλη πλευρά και οι υπόλοιποι στόχοι του σεναρίου –που έχουν σχέση με τον κόσμο και τη γλώσσα– αφορούν πληροφορίες που μπορούν να πραγματοποιούν οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της τάξης τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, αφού τόσο η γνώση της γύρω πραγματικότητας όσο και η προηγούμενη ενασχόλησή τους (ήδη από την Α΄ Τάξη) με τις σύνθετες και παράγωγες λέξεις, εκτιμάται ότι θα αποτελέσουν τις βάσεις για τη διαπραγμάτευση των συγκεκριμένων στόχων του σεναρίου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η εξοικείωση με κείμενα κατευθυντικού λόγου, όπως είναι οι οδηγίες και οι συνταγές, η κατανόηση και παραγωγή αντίστοιχων κειμένων, αποτελεί ένα στόχο που συναντάται πολύ συχνά στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών της Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο. Από την άλλη πλευρά, οι συνταγές αποτελούν ένα προσφιλές και αξιοποιήσιμο θέμα στα σχολικά εγχειρίδια. Η συμπλήρωση του διδακτικού υλικού της Β΄ Τάξης με συνταγές που ανατρέπουν τη συνήθη επιλογή και οδηγούν σε μια διαφορετική εκδοχή της χρήσης τους, μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά στους στόχους που έχουν τεθεί. Με την αξιοποίηση «των παράξενων συνταγών», μπορούν να υποστηριχτούν εκτός των στόχων για τον κόσμο, στον οποίο καλούνται να ενταχθούν οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες, παρόμοιοι γλωσσικοί στόχοι με το σχολικό εγχειρίδιο, ενώ παράλληλα γίνεται δυνατή η προώθηση στόχων που αφορούν στην ενασχόληση και στην εξοικείωσή τους, με ορισμένες πτυχές των νέων γραμματισμών που εκπορεύονται από τη χρήση των ΤΠΕ και του διαδικτύου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η πρόσβαση σε πηγές κειμένων (προφορικών, γραπτών αλλά και πολυτροπικών), που αξιοποιούνται στις προτάσεις του σεναρίου, γίνεται με τη μεσολάβηση του Η/Υ και του διαδικτύου. Τα ίδια εργαλεία χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία νέων κειμένων από τους/τις μαθητές/-τριες της τάξης (μέσα από την εξοικείωση και αξιοποίηση δυνατοτήτων που παρέχονται από συγκεκριμένα απλά λογισμικά) αλλά και για την ανάδειξη και δημοσιοποίηση των εργασιών που θα προκύψουν από αυτούς/-ές.

Κείμενα

Βιβλία

Δ. Μπασλάμ, 2009, *Ο Γαργαληστής*, εικονογράφος: Β. Μοσχόλουλος, εκδ. Επόμενος Σταθμός.

Εύ. Ιεροπούλου, Ίκαρος Ποντίκαρος, Εξώφυλλο του βιβλίου διαθέσιμο στο [διαδίκτυο](#).

Ευγ. Τριβιζά, Το ποντικάκι που ήθελε να αγγίξει ένα αστεράκι, Εξώφυλλο του βιβλίου διαθέσιμο στο [διαδίκτυο](#).

Ποίημα από το βιβλίο της Γλώσσας, Α΄ Τάξη, Α΄ τεύχος, σ. 35, από το [Ψηφιακό Σχολείο](#).

Στίχοι του μουσικού παραμυθιού με τίτλο «Μάγειρας» από το βιβλίο *Το φτερό του δράκου*, (Χ. Παπαδόπουλου, Δ. Μαρκατόπουλου, 2010) με 81 ακουαρέλλες της Σ. Γρηγοριάδου, [Εκδ.Μικρή Άρκτος](#) διαθέσιμοι στο [διαδίκτυο](#).

Βίντεο

Συνταγή για το μαγικό άρωμα του Γαργαληστή (από την αρχή μέχρι το 2΄ λεπτό) διαθέσιμο στο [youtube](#) (Αφήγηση: Αντ. Καφετζόπουλος, Μουσική-Κείμενο: Δ. Μπασλάμ) το οποίο είναι και διαθέσιμο και σε [ιστοσελίδα](#) (Μέρος 2ο).

Μουσικό Παραμύθι «Ο μάγειρας» (Στίχοι: Χρ. Παπαδόπουλος, Μουσική: Δ. Μαρκατόπουλος, Οπτικοποίηση: Στ. Δενδηλιάρη), διαθέσιμο στο [youtube](#).

Στιγμιότυπα από ένα επεισόδιο της εκπομπής «Μπουκιά και συχώριο», διαθέσιμο στο [youtube](#).

Βίντεο με το ποίημα από το βιβλίο της Γλώσσας, Α΄ Τάξη, Α΄ τεύχος, σ. 35, διαθέσιμο στο [youtube](#).

Λήμματα στο [Βικιλεξικό](#): [Τσελεμεντές](#), [Μεγεθυντικό](#), [Υποκοριστικό](#)

Πρόσβαση στο διαδίκτυο για τη δημιουργία του 1ου Φύλλου εργασίας (εύρεση και χρήση εικόνων): Εικόνα συνταγής από το [σχολικό βιβλίο](#), εικόνα συνταγής για το μαγικό άρωμα και εικόνα εργαστηρίου από το 2ο μέρος του βίντεο του [Γαργαληστή](#).

Πρόσβαση στο διαδίκτυο για τη δημιουργία των αρχείων κειμένου και παρουσίασης για το δεύτερο και τρίτο δίωρο (εύρεση και χρήση εικόνων): [μάγειρας](#), [κουκί και ρεβίθι](#), [πελώρια φασολιά](#), [επτά κατσικάκια](#), [τρία γουρουνάκια](#), [λαγός](#), [κόκορας](#), [καρβέλια](#), [σταφύλια](#), [μαχαιροπίρουνο](#), [παραμύθια της γιαγιάς](#), [πιάτα](#), [ποτήρια](#), [καζάνι](#), [κατσαρόλες και τηγάνια](#), [φωτιά](#), [σκυλάκι](#), [σκύλος](#), [μεγαλόσωμος σκύλος](#), [μικρόσωμη σκυλίτσα](#), [μολύβι](#), [γάτα](#), [χέρι](#), [σπίτι](#), [ψάρι](#), [παιδί](#), [χειλιδόνι](#), [φωλιά](#), [αλάτι](#), [πιπέρι](#), [μαχαίρι](#), [πιρούνι](#), [ντομάτα](#), [αγγούρι](#), [σαλάτα](#), [ψάρι](#), [κόκκαλο ψαριού](#), [νερό](#), [ποτήρι](#), [ποντίκι](#).

Ιστοσελίδες με συνταγές μαγειρικής: του Ηλ. [Μαμαλάκη](#), της Αργ. [Μπαρμπαρίγου](#), της Ελένης [Ψυχούλη](#) και [Συνταγές της παρέας](#).

[Neurolingo](#) (Εφαρμογές Γλωσσικής Τεχνολογίας / Λεξισκόπιο)

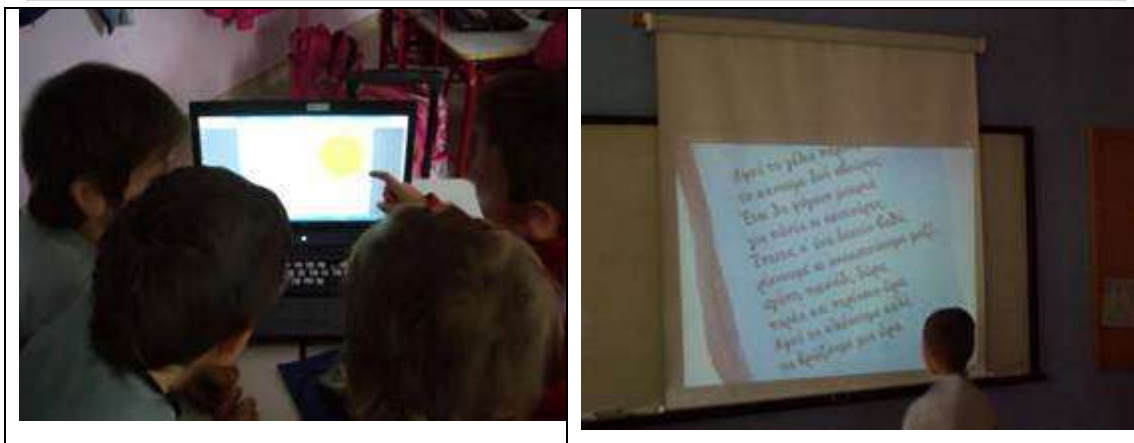
Συνέντευξη του Ηλ. Μαμαλάκη στη διαδικτυακή εφημερίδα xronos.gr (02.11.2004) [διαδίκτυο](#).

Για την επέκταση του σεναρίου προτείνονται τα ποιήματα: Η [Συννεφούλα](#) του Δ. Σαββόπουλου, το ποίημα για τη [βαρκούλα](#), το ποίημα του Δ. Σολωμού «[Η ξανθούλα](#)», το παραδοσιακό τραγουδάκι για το «[κοκοράκι](#)» ακόμη και οι στίχοι του Γ. Ρίτσου από το ποίημα «[Το πρωινό άστρο](#)», για τους οποίους ο ίδιος έχει αναφέρει πως πρόκειται για τη "[μικρή εγκυκλοπαίδεια υποκοριστικών](#)" για την κορούλα του αλλά και το βίντεο με τη συνταγή για τη «[δροσερή παντζαροσαλάτα](#)».

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

Έχοντας ως αφετηρία το περιεχόμενο του βιβλίου *Ο Γαργαληστής* του Δ. Μπασλάμ (Εκδ. Επόμενος Σταθμός), το οποίο οι μαθητές/-τριες της Β΄ Τάξης επεξεργάστηκαν σε προηγούμενες ώρες της Φιλαναγνωσίας, παρακινήθηκαν να αναφερθούν στο πιο σημαντικό στοιχείο της ιστορίας, χωρίς το οποίο δεν θα ήταν δυνατό ο ήρωας του βιβλίου να καταφέρει «να μοιράσει το γέλιο». Το στοιχείο αυτό ήταν η συνταγή που γνώριζε ο Γαργαληστής και καθώς είχαν ασχοληθεί με αυτή –στο πλαίσιο της δραματοποίησης συγκεκριμένων σκηνών του βιβλίου– γνώριζαν καλά το περιεχόμενό της. Το γεγονός αυτό τους/τις βοήθησε στη σύγκριση που κλήθηκαν να κάνουν ανάμεσα στη συγκεκριμένη συνταγή αλλά και την αντίστοιχη της «αληθινής ζωής» που αναζήτησαν στη σ. 48 του Βιβλίου του μαθητή (που υπήρχε διαθέσιμο σε φάκελο στον Η/Υ κάθε ομάδας).

Σχολιάστηκε ο υπότιτλος του ποιήματος (κατασκευαστικό τραγούδι) αλλά και το γεγονός ότι το κείμενο είχε ως φόντο έναν κίτρινο ήλιο («πώς συνδέεται με το ποίημα;», «ποια είναι τα υλικά της συνταγής;» «τι είναι το κέφι, το πνεύμα;» «γιατί χαρακτηρίζεται ως «περίεργη» συνταγή;» «σε τι διαφέρει από μια συνταγή γιατρού μια συνταγή φαγητού ή μια συνταγή για γλυκό;»). Στη συνέχεια προβλήθηκε στον πίνακα (με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και του Η/Υ της τάξης) για ακόμη μια φορά ένα στιγμιότυπο (από την αρχή μέχρι το 2' λεπτό) από το [βίντεο](#) του Γαργαληστή για το οποίο οι μαθητές/-τριες της τάξης παρακινήθηκαν να προσέξουν ιδιαίτερα τις οδηγίες της συνταγής. Δεν χρειάστηκε να καταβάλουν ιδιαίτερη προσπάθεια γιατί ήδη γνώριζαν το περιεχόμενό της και έτσι κατά την καταγραφή των υλικών της συνταγής (η οποία έγινε πάνω στο εκτυπωμένο φύλλο εργασίας από το [αρχείο κειμενογράφου](#) που διανεμήθηκε σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες) το στοιχείο που απασχόλησε τα παιδιά ήταν η ορθογραφία των συγκεκριμένων λέξεων (γέλιο, αγάπη, παιχνίδι, δώρα, παρέα και περίσσια ώρα).

Πολύτιμος αρωγός στην αντιμετώπιση της συγκεκριμένης δυσκολίας αποδείχθηκε ότι μπορεί να γίνει ο ορθογραφικός έλεγχος του κειμενογράφου. Κάθε φορά που υπήρχε διαφωνία μεταξύ των μαθητών/-τριών για την ορθογραφία μιας λέξης (γραφόταν αρχικά στον πίνακα από κάποιον μαθητή ή μαθήτρια και μετά στον Η/Υ η συγκεκριμένη εκδοχή της ορθογραφίας) και όταν σε αυτή παρουσιαζόταν η κόκκινη κυματιστή γραμμή, η ολομέλεια της τάξης παρακινούνταν να προτείνει αλλαγές στη γραφή της λέξης, οι οποίες επιβεβαιώνονταν με τη χρήση του ενσωματωμένου λεξικού που διαθέτει ο ορθογραφικός έλεγχος του κειμενογράφου. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/-τριες της τάξης είχαν την ευκαιρία να διαπιστώσουν εμπειρικά τη χρηστική αξία του Η/Υ. Οι ίδιοι/-ιες καλούνταν στην ολομέλεια της τάξης –αλλά και στη συνέχεια σε επίπεδο ομάδας– να δοκιμάσουν τη χρήση του ορθογραφικού ελέγχου για να αποκτήσουν μια σχετική εξοικείωση. Φαίνεται όμως ότι για ορισμένους/-ες μαθητές/-τριες πρέπει να δοθεί περισσότερος χρόνος και ευκαιρίες χρήσης, αφού αρκετοί/-ές ακόμη δυσκολεύονται στη συνδυασμένη χρήση του ποντικιού για τον εντοπισμό των διαθέσιμων επιλογών αλλά και στην τοποθέτηση του τόνου στις λέξεις.

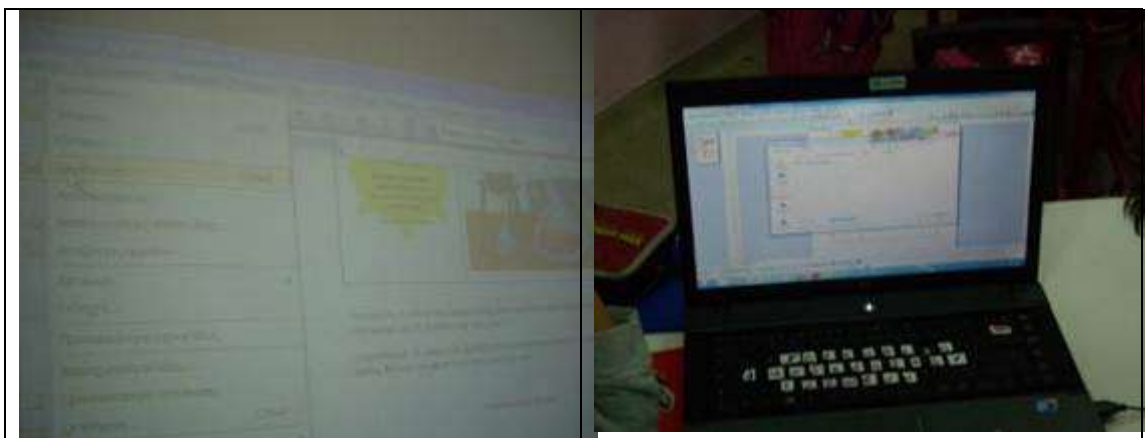
Από την άλλη πλευρά δεν χρειάστηκε να αφιερωθεί χρόνος για το σχολιασμό των υλικών αφού τόσο το περιεχόμενο της συνταγής όσο και της φράσης «περίσσια ώρα» υπήρξε αντικείμενο διαπραγμάτευσης κατά την επεξεργασία του βιβλίου «Ο Γαργαληστής». Αντίθετα αξιοποιήθηκε η ευκαιρία για τον προσδιορισμό και άλλων υλικών που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στη συνταγή του γέλιου (η συνεισφορά των μαθητών/τριών πρόσθεσε επιπλέον και τα υλικά: *ελπίδα, εντυχία, χρώμα, χρόνο, κέφι*, το περιεχόμενο και η έννοια των οποίων ερμηνεύτηκε από τους/τις ίδιους/-ιες).

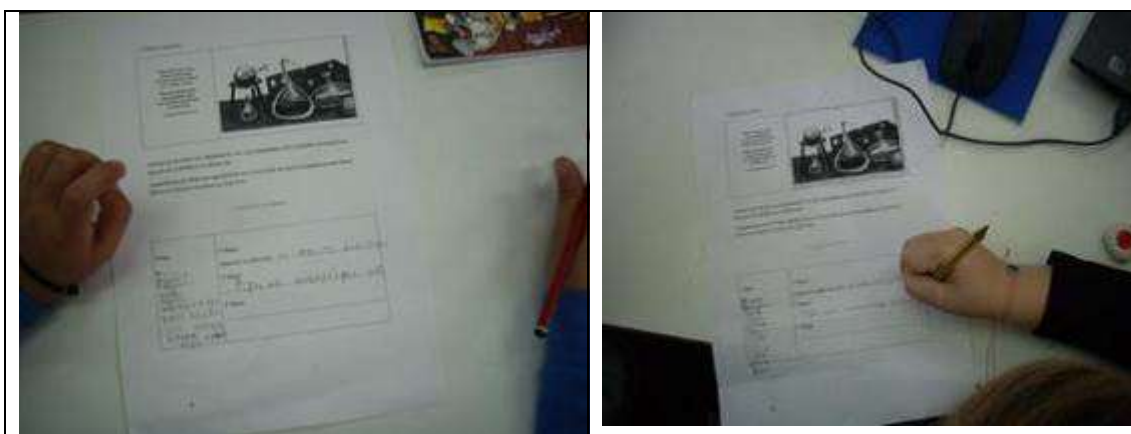
Στη συνέχεια η δράση πέρασε σε επίπεδο ομάδων. Δόθηκαν οδηγίες για την καταγραφή των υλικών της συνταγής του Γαργαληστή (*γέλιο, αγάπη, παιχνίδι, δώρα, παρέα και περίσσια ώρα*) από τα μέλη της κάθε ομάδας –η οποία θα έπρεπε να γίνει

στην κατάλληλη θέση του ψηφιακού φύλλου εργασίας– και τη χρήση της αναίρεσης για την αποφυγή λανθασμένων επιλογών αλλά και της αποθήκευσης.

Τα μέλη των ομάδων ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στη συγκεκριμένη φάση ενώ χρειάστηκε σε κάποιες περιπτώσεις να διευθετηθεί η σειρά συμμετοχής τους στη συμπλήρωση του φύλλου εργασίας αλλά και κάποιες διενέξεις μεταξύ τους όσον αφορά στις λανθασμένες επιλογές ή την αργοπορία ορισμένων κατά την πληκτρολόγηση.

Ακολούθησε συζήτηση σχετική με το κείμενο των οδηγιών. Τα παιδιά παρακινήθηκαν να εντοπίσουν τις προτάσεις που αναφέρονται στο τι πρέπει να κάνει κανείς για να εκτελέσει τη συνταγή («εδώ ο Γαργαληστής και η θεία του γράφουν τι

κάνουν: «αφού πάρουμε», «κάνουμε», «ρίχνουμε», «ανακατεύουμε», «κλείσουμε», «βράσουμε») και στη συνέχεια να μετατρέψουν τις συγκεκριμένες οδηγίες αλλάζοντας το πρόσωπο της δράσης («θα πρέπει εσείς να γράψετε στα παιδιά της διπλανής τάξης τι πρέπει να κάνουν για να πετύχει η συνταγή») αλλά και το ύφος (θυμίζοντας ότι το κείμενο που θα γράψουν θα πρέπει να απευθύνεται σε όποιον δυνητικά θέλει να εφαρμόσει τις συγκεκριμένες οδηγίες). Κατά την καταγραφή –που έγινε αρχικά στην ολομέλεια της τάξης με εκπροσώπους των ομάδων ενώ οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες συμπλήρωναν το έντυπο Φύλλο Εργασίας που τους είχε διανεμηθεί– δεν υπήρξαν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά τη μεταφορά των οδηγιών στην προστακτική («Παίρνετε το γέλιο και το κάνετε δύο σβούρες»· «Ρίξτε και ανακατέψτε⁵ μαζί αγάπη, παιχνίδι, δώρα, παρέα και περίσσια ώρα. Αφού τα κλείσετε καλά τα βράζετε μια ώρα»). Οι μαθητές/-τριες της τάξης άκουσαν για μια ακόμη φορά το κείμενο των οδηγιών και μπόρεσαν να ανταποκριθούν στην πρόκληση εντοπισμού συγκεκριμένων πληροφοριών από ένα προφορικό κείμενο.

Ο χρόνος όμως που αφιερώθηκε κατά την εμπλοκή των μαθητών/-τριών στις παραπάνω δράσεις δεν επέτρεψε τη μεταφορά των οδηγιών στο ψηφιακό φύλλο εργασίας. Έτσι η χρήση του κειμενογράφου περιορίστηκε στην καταγραφή μόνο των υλικών της συνταγής και όχι και των οδηγιών εκτέλεσης, τις οποίες όλοι οι μαθητές/-τριες της τάξης κατέγραψαν στο έντυπο Φύλλο Εργασίας.

<p>ΥΛΙΚΑ</p> <p>αγάπη παιχνίδι ..δώρα ..περίσσιαωρα</p> <p>Εργασία 1^{ης} ομάδας</p>	<p>ΥΛΙΚΑ</p> <p>Γέλιο αγάπη παιχνίδι..... ..δώρα..... ..παρέα και.....περίσσιαώρα</p> <p>Εργασία 2^{ης} ομάδας</p>	<p>αγάπη παιχνίδια..... ..δώρα..... Περίσσια ώρα..... χαρά..... ελπίδα.....</p> <p>Εργασία 3^{ης} ομάδας</p>
---	---	---

⁵ Επιλέχθηκε σε σύγκριση με την εκδοχή «Ρίχνετε και ανακατεύετε».

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

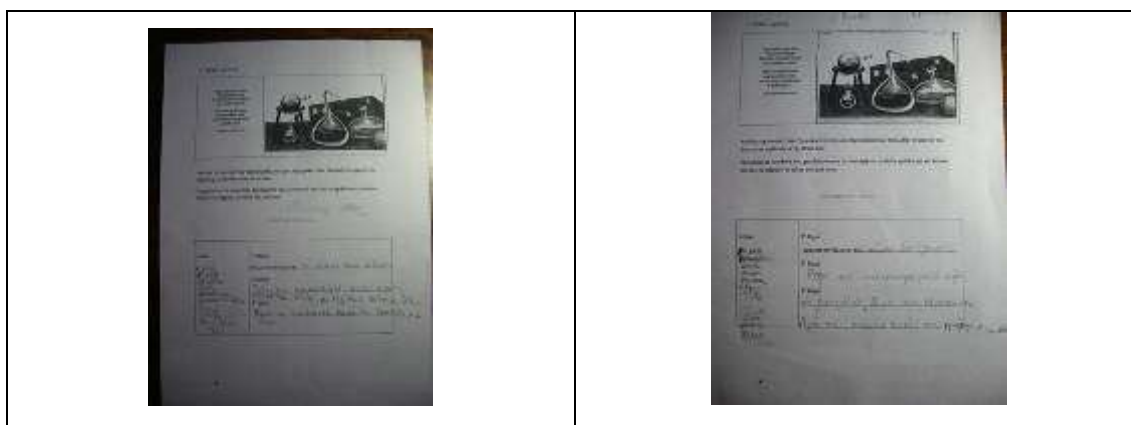
ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

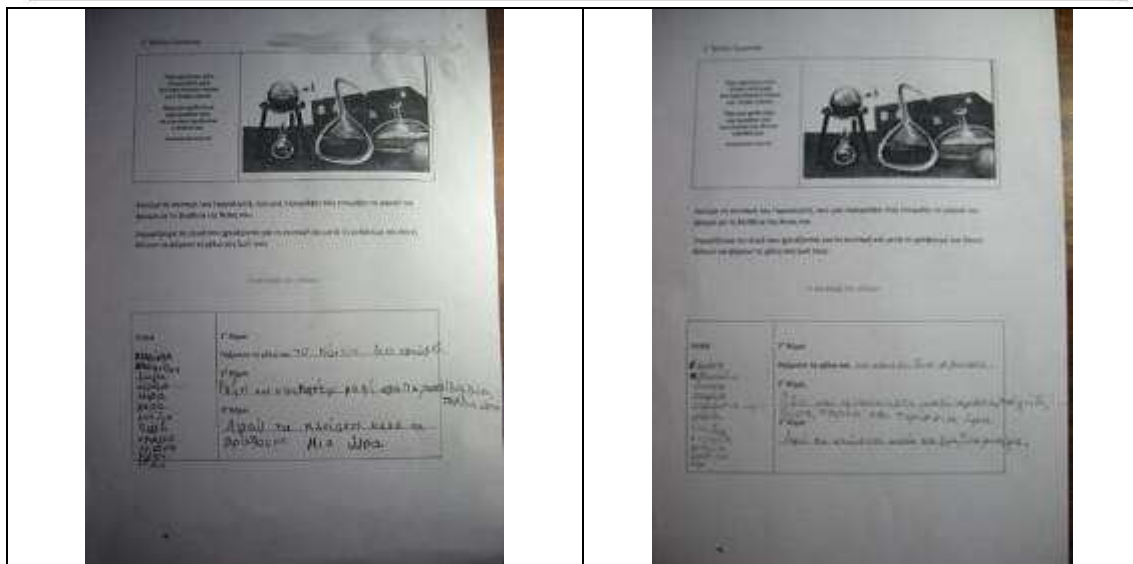
Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<p>ΥΛΙΚΑ</p> <p>Γέλιο</p> <p>Αγάπη παιχνίδι.....</p> <p>...δώρα.....</p> <p>...παρέα.....</p> <p>...περίσσια.....</p> <p>...ώρα.....</p> <p>Εργασία 4^{ης} ομάδας</p>	<p>ΥΛΙΚΑ</p> <p>γέλιο</p> <p>Αγάπη</p> <p>παιχνίδι</p> <p>δώρα</p> <p>παρέα</p> <p>περίσσια ώρα</p> <p>ελπίδα</p> <p>Εργασία 5^{ης} ομάδας</p>	
--	---	--

Έτσι η χρήση του Η/Υ στη φάση αυτή περιορίστηκε στην εξοικείωση των μαθητών/τριών της τάξης με τη διαδικασία πληκτρολόγησης λέξεων στον Η/Υ αλλά και με απλές εντολές χρήσης (αναίρεση, ορθογραφικός έλεγχος, αποθήκευση).

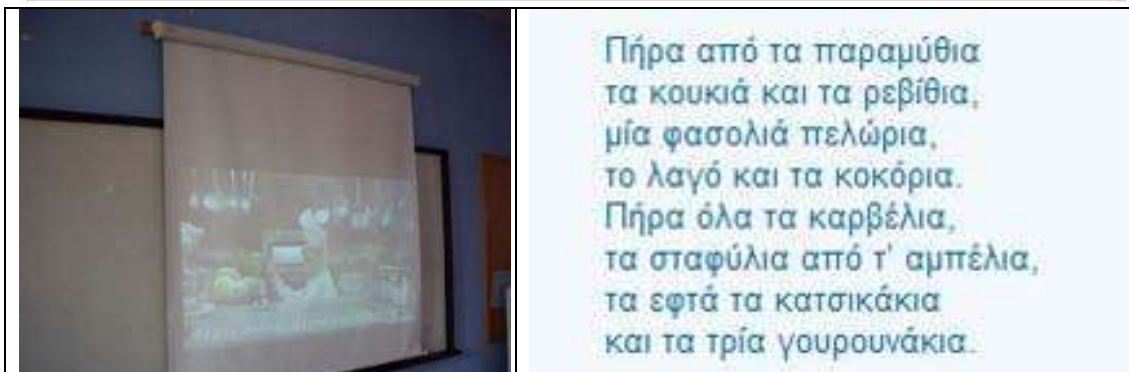

3η & 4η διδακτική ώρα

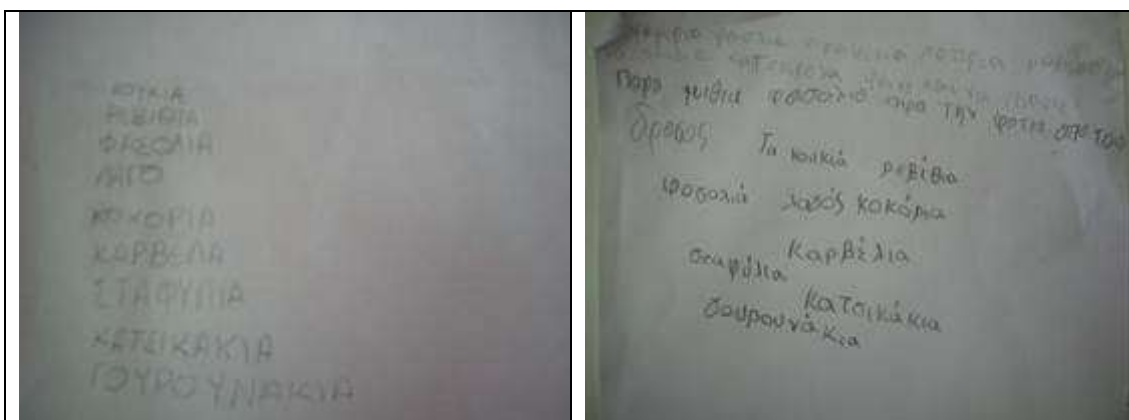
Αφού θυμηθήκαμε την παράξενη συνταγή του Γραγαληστή, με την οποία ασχοληθήκαμε στην προηγούμενη συνάντησή μας, έγινε παρουσίαση μιας ακόμη «παράξενης» συνταγής μέσα από την εκτέλεση και προβολή ενός [βίντεο](#) (από την αρχή μέχρι το 0,25΄) που αφορούσε ένα μουσικό παραμύθι.⁶ Στον πίνακα της τάξης προβλήθηκε η εικόνα ενός μάγειρα –κούκλα κουκλοθεάτρου– που ετοιμάζει ένα γεύμα. Η εικόνα αυτή σχολιάστηκε από τα παιδιά καθώς η προβολή του βίντεο σταμάτησε και οι μαθητές/-τριες της τάξης κλήθηκαν να προσέξουν τους στίχους του τραγουδιού μόνο μέσω της ακρόασής του, εστιάζοντας την προσοχή τους στη συνταγή που δίνεται εκεί.⁷

⁶ Πρόκειται για το μουσικό παραμύθι των Χ. Παπαδόπουλου (στιχουργού) και Δ. Μαρκατόπουλου (μουσικού) με τίτλο «Μάγειρας» από το βιβλίο *Το φτερό του δράκου*, με 81 ακουαρέλλες της Σ. Γρηγοριάδου, Εκδ. Μικρή Άρκτος, την οπτικοποίηση του οποίου επιμελήθηκε η Στ. Δενδηλιάρη.

⁷ Καθώς κρίθηκε ότι η ύπαρξη εικόνων στη συνέχεια του βίντεο μπορεί να επηρεάσει τη σκέψη και φαντασία των μικρών μαθητών/-τριών, η ολοκληρωμένη προβολή του βίντεο έγινε σε επόμενη φάση της δραστηριότητας.

Στη δεύτερη ακρόαση του τραγουδιού, οι μαθητές/-τριες της τάξης κατέγραψαν σε ένα φύλλο χαρτιού –κρατώντας σημειώσεις– τα υλικά της συνταγής και η συζήτηση που ακολούθησε οδήγησε στη διάκριση των υλικών (λαγός, εφτά κατσικάκια, τρία γουρουνάκια, πελώρια φασολιά, κουκιά και ρεβίθια, καρβέλια) από τα «εργαλεία» που θα χρειαστούν για την εκτέλεση της συνταγής (φωτιά, καζάνια, κατσαρόλες, τηγάνια, αλατοπίπερα, πιάτα, ποτήρια, μαχαιροπίρουνα).

Για την επαλήθευση των επιλογών ανατρέξαμε –στην ολομέλεια της τάξης– σε μια συγκεκριμένη ανάρτηση στο [διαδίκτυο](#), όπου δίνονταν οι στίχοι του τραγουδιού. Παράλληλα οι μαθητές/τριες της τάξης κλήθηκαν να θυμηθούν τις πηγές

προέλευσης των συγκεκριμένων υλικών.⁸ Οι μαθητές/-τριες της τάξης διαπίστωσαν ότι τα υλικά της συγκεκριμένης «παράξενης» συνταγής προέρχονταν από διάφορα παραμύθια και έτσι το γεγονός αυτό αποτέλεσε μια ευκαιρία για να πραγματευτούμε την ερώτηση που είχε προβλεφθεί σε επόμενη φάση της δραστηριότητας «πώς γίνεται τα παιδιά να φάνε και να πιούνε και ποτέ μην κοιμηθούνε νηστικά». Οι μαθητές/-τριες της τάξης σχολίασαν τη φράση αυτή διατυπώνοντας τη γνώμη τους σχετικά με τη δυνατότητα των παραμυθιών να εξασφαλίσουν τροφή στα παιδιά («αυτό γίνεται μόνο στα παραμύθια», «η συνταγή είναι παράξενη και μαγική»). Στη φάση αυτή προβλήθηκε η ολοκληρωμένη εκδοχή του [βίντεο](#) του τραγουδιού. Στις εικόνες του – μετά την παρουσίαση του μάγειρα– προστίθενται φωτογραφίες παιδιών που τρώνε πραγματικά και όχι μεταφορικά. Έγινε αντιδιαστολή ανάμεσα στο «είδος της τροφής» που μπορούν να δώσουν τα παραμύθια και την αναγκαιότητα εξασφάλισης «πραγματικής τροφής» σε όλα τα παιδιά του κόσμου.

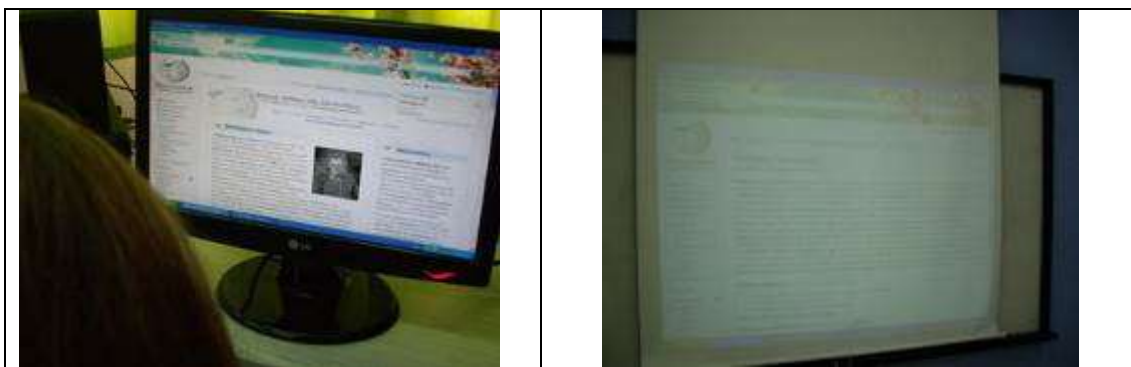
Επιπλέον χρόνος αφιερώθηκε στη φράση «μάγειρας Τσελεμεντές θα γίνω». Επειδή το συγκεκριμένο όνομα δεν ήταν γνωστό στα παιδιά Β΄ Τάξης, παρακινήθηκαν να αναφερθούν στο ενδεχόμενο αναζήτησης σχετικής πληροφόρησης. Καθώς δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία, εξηγήθηκε στα παιδιά τόσο η ύπαρξη διαφόρων πηγών πληροφόρησης (έντυπες εγκυκλοπαίδειες, βιβλία αναφοράς) και ιδιαίτερα η δυνατότητα χρήσης μιας διαδικτυακής εγκυκλοπαίδειας που μπορεί να μας δώσει άμεσα και γρήγορα συγκεκριμένες πληροφορίες, αρκεί να έχουμε πρόσβαση στο διαδίκτυο. Τότε τα παιδιά πρότειναν να δοκιμάσουμε να αναζητήσουμε τη συγκεκριμένη πληροφορία χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή της τάξης. Μια μαθήτρια ανέλαβε να πληκτρολογήσει τη λέξη [Wikipedia](#)⁹ (στην ελληνική

⁸ Εναρκτήρια φράση στη διήγηση παραμυθιών «Τα κουκιά και τα ρεβίθια», «Ο Τζακ και πελώρια φασολιά», «Ο λαγός και η χελώνα», «Ο Κοντορεβιθούλης (με τα ψωμάκια/καρβέλια), «Ο λύκος και τα εφτά τα κατσικάκια» και «Τα τρία γουρουνάκια».

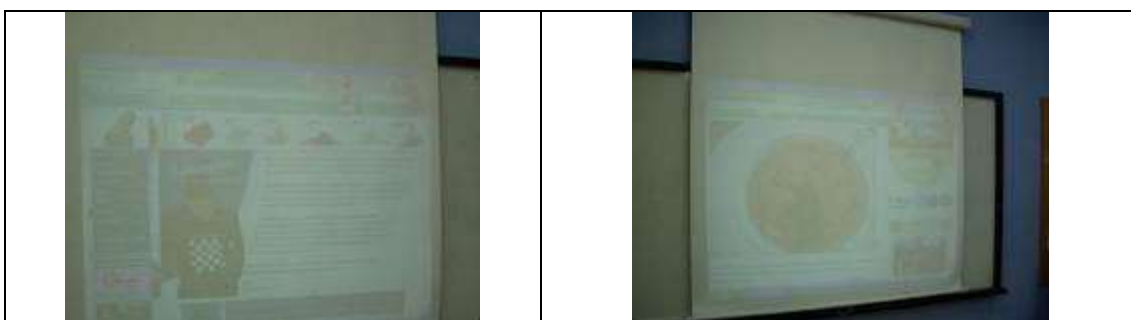
⁹ Τη συγκεκριμένη λέξη είδε γραμμένη στον πίνακα και με τη συμμετοχή της εκπαιδευτικού για την αναγκαία εναλλαγή γραμμάτων από το αγγλικό και ελληνικό αλφάβητο.

εκδοχή της) και να αναζητήσει το λήμμα «[Τσελεμεντές](#)» (στην ολομέλεια της τάξης με τη χρήση του ανακλαστικού προβολέα).

Οι σχετικές πληροφορίες διαβάστηκαν στους/στις μαθητές/-τριες και παράλληλα δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη φράση «το όνομά του είναι σήμερα συνώνυμο των οδηγών μαγειρικής, ενώ χρησιμοποιείται και σαν πείραγμα προς κάποιον που ξέρει να μαγειρεύει πολύ καλά». Στη συνέχεια προκλήθηκε συζήτηση για την ύπαρξη άλλων γνωστών μαγείρων. Τα παιδιά δήλωσαν αρχικά ότι δεν γνωρίζουν σχετικά ονόματα, εκτός από τον Ηλ. Μαμαλάκη –τη φωνή του οποίου διέκριναν και στο μουσικό παραμύθι– όταν όμως έγινε προβολή κάποιων ιστοσελίδων (του Η. [Μαμαλάκη](#), της [Αργυρώς](#) Μπαρμπαρίγου¹⁰ και της Ελένης [Ψυχούλη](#)) φάνηκε ότι οι περισσότεροι/-ες ήταν ενήμεροι/-ες σχετικά με το θέμα.

¹⁰ Η επιλογή της παρουσίασης και μιας γυναίκας σεφ γίνεται να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ταύτισης της έννοιας του 'μάγειρα' μόνο με το ανδρικό φύλο.

Επίσης παρουσιάστηκαν εικόνες και από άλλες [ιστοσελίδες](#) στις οποίες προσφέρονταν διάφορες συνταγές, για τις οποίες σχολιάστηκε η συνδυασμένη χρήση [εικόνας-κειμένου](#). Οι μαθητές/-τριες της τάξης ανέφεραν ότι οι εικόνες βοηθάνε να καταλάβουμε τη συνταγή ακόμη και χωρίς να χρειαστεί να τη διαβάσουμε. Το στοιχείο αυτό αποτέλεσε αφορμή για την εισαγωγή στην επόμενη δραστηριότητα. Οι μαθητές/-τριες της τάξης κλήθηκαν να ασχοληθούν με μια παρουσίαση, στην οποία θα έπρεπε να εντάξουν (ως εικόνα αλλά και ως κείμενο)¹¹ τα υλικά της «παράξενης συνταγής» που ακούστηκε στην αρχή της συνάντησης μας. Η ολοκλήρωση της παρουσίασης από τα μέλη κάθε ομάδας θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία μιας συνταγής (παρόμοιας με αυτές που συναντώνται στις διάφορες ιστοσελίδες συνταγών), η οποία θα μπορούσε να παρουσιαστεί και στους μαθητές/τριες της διπλανής αίθουσας.

Στο αρχικό σενάριο είχε σχεδιαστεί η διαφοροποίηση του υλικού των ομάδων για αυτό και στο συνοδευτικό υλικό δίνονταν τρεις διαφορετικές εκδοχές των διαθέσιμων αρχείων. Η χρονική στιγμή της εφαρμογής του σεναρίου, η οποία δικαιολογεί τη μικρή εμπειρία των μαθητών/τριών στη χρήση του Η/Υ και στη διαχείριση αρχείων κειμένου και παρουσίασης, οδήγησε στην επιλογή κοινής δραστηριότητας για όλους/ες τους μαθητές/τριες της τάξης. Έτσι στην ολομέλεια της τάξης παρουσιάστηκε το αρχείο παρουσίασης με τίτλο «Υλικά Συνταγής» και δόθηκαν οδηγίες για την χρήση (αντιγραφή και επικόλληση) συγκεκριμένων εικόνων που δίνονταν ως υπερσύνδεση σε ένα αρχείο κειμενογράφου. Στον Η/Υ της τάξης έγιναν οι πρώτες δοκιμές από εκπροσώπους των ομάδων και στη συνέχεια οι

¹¹ Για να γίνει αυτό διατίθεται επίσης -ως υπερσύνδεση- ένα αρχείο κειμένου, στο οποίο υπάρχει –με την μορφή εικόνων– το περιεχόμενο της συνταγής μαζί με ορισμένα χρήσιμα «εργαλεία» για την εκτέλεση της (μαχαιροπίρουνα, τα παραμύθια της γιαγιάς σας, πιάτα και ποτήρια, καζάνια, κατσαρόλες και τηγάνια, αλατοπίπερο).

μαθητές/τριες της τάξης κλήθηκαν να εργαστούν στο φορητό Η/Υ τους, έχοντας στην οθόνη του το κοινό για όλους αρχείο παρουσίασης.

Καθώς όμως η εξοικείωση των μικρών μαθητών/-τριών με τη χρήση του Η/Υ είναι περιορισμένη, η μετακίνηση ανάμεσα σε δύο αρχεία αλλά και η απαίτηση για διαδοχική χρήση του ποντικιού (για αντιγραφή και επικόλληση εικόνων) δυσκόλεψε ιδιαίτερα κάποιους/-ες μαθητές/-τριες που έδειξαν αμηχανία και κάποιο δισταγμό όσον αφορά στην ανάληψη πρωτοβουλιών. Για τον λόγο αυτό χρειάστηκε να επανέλθουμε στην ολομέλεια της τάξης και να δοθεί περισσότερος χρόνος για πειραματισμό από περισσότερους/-ες μαθητές/-τριες. Η επιλογή αυτή σε συνδυασμό με την παραίνεση των παιδιών που θέλησαν να δοκιμάσουν στον Η/Υ της τάξης βοήθησε κάποιους/-ες να πάρουν θάρρος και να αισθανθούν ότι μπορούν να τα καταφέρουν. Από την άλλη πλευρά η επανάληψη των αναγκαίων βημάτων στην ολομέλεια της τάξης μαζί με τη χρήση του ανακλαστικού προβολέα συνέβαλε να κατανοήσουν και οι υπόλοιποι/-ες μαθητές/-τριες που παρακολουθούσαν από το θρανίο τους τις απαραίτητες κινήσεις που έπρεπε να γίνουν.

Επιπλέον η μετακίνησή μου ανάμεσα στις ομάδες, η παρακίνηση και επιβράβευση όσων δοκίμαζαν τις αναγκαίες κινήσεις συνέβαλε τελικά στη συμμετοχή όλων (το κάθε μέλος της ομάδας ενεπλάκη σε δύο μετακινήσεις εικόνων και στη γραφή δύο πλαισίων κειμένου) και στην ολοκλήρωση της δραστηριότητας από όλες τις ομάδες.

Κατά τη διαδικασία χρειάστηκε να γίνει υπενθύμιση για τη δυνατότητα αναιρέσης κάποιας λανθασμένης ενέργειας, ενώ στο τέλος της δραστηριότητας σχολιάστηκε το γεγονός ότι υπήρχαν σε κάποιες λέξεις «κόκκινες κυματιστές γραμμές». Έχοντας προηγούμενη εμπειρία, οι μαθητές/-τριες της τάξης δήλωσαν ότι γνωρίζουν τον λόγο της ύπαρξής τους. Μάλιστα κάποιες ομάδες πρόλαβαν να

προχωρήσουν και στον ορθογραφικό έλεγχο των κειμένων/λέξεων που έγραψαν ενώ η αποθήκευση των αρχείων αποτέλεσε μια ενέργεια, η αναγκαιότητα της οποίας επισημάνθηκε από τους/τις ίδιους/-ες.

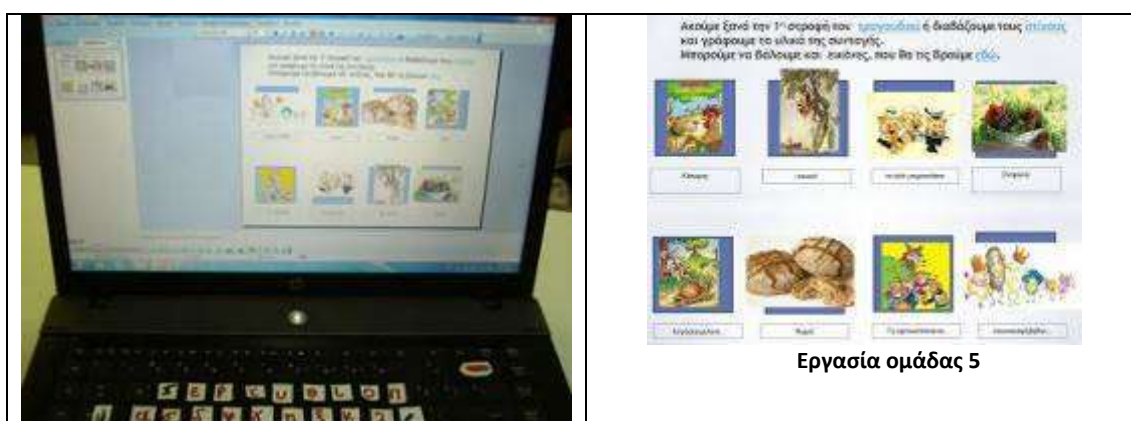

Αν και χρειάστηκε να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για τον έλεγχο των ομάδων αλλά και την παρακίνηση μεμονωμένων μαθητών/τριών, το αποτέλεσμα δικαίωσε τόσο την εκπαιδευτικό όσο και τον κόπο των ίδιων των παιδιών, αφού μέσα από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα εκτός από την εξάσκηση του προφορικού και γραπτού τους λόγου, οι μαθητές/-τριες της τάξης είχαν την ευκαιρία να εξοικειωθούν με την αντιγραφή/επικόλληση εικόνων (γνωρίζοντας τη δυνατότητα «κίνησης» ανάμεσα σε δύο αρχεία, με την επιλογή της ελαχιστοποίησης και επαναφοράς), ενώ παράλληλα φάνηκε πως έχουν αρχίσει να εξοικειώνονται και με την πληκτρολόγηση των λέξεων σε πλαίσια κειμένου.¹²

¹² Εργασία –που όπως φάνηκε– δεν τους δημιούργησε ιδιαίτερες δυσκολίες.

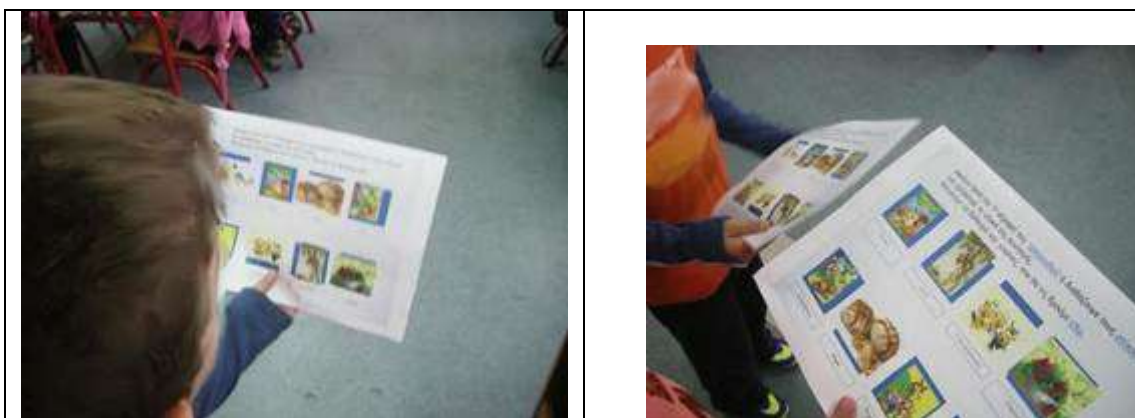

Στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου για το συγκεκριμένο δίωρο προτεινόταν η χρήση τριών διαφορετικών αρχείων παρουσίασης. Το επίπεδο εξοικείωσης των μαθητών/-τριών της τάξης με τη χρήση του Η/Υ συνέβαλε στην επιλογή και αξιοποίηση μιας μόνο παρουσίασης. Καθώς η δεύτερη είχε την ίδια λογική με την πρώτη (επιλογή εικόνων και καταγραφή αντίστοιχων λέξεων) θεωρήθηκε ότι δε θα προσέθετε επιπλέον στους στόχους του σεναρίου. Η τρίτη όμως παρουσίαση –επειδή πραγματεύονταν τη δημιουργία σύνθετων λέξεων και τη γνωριμία με τον ορθογραφικό κανόνα που διέπει τη σύνθεση δύο λέξεων– επιλέχθηκε να αξιοποιηθεί στην επόμενη συνάντησή μας, αφού σε αυτή χρειάστηκε να διατεθεί περισσότερος χρόνος για την απόκτηση δεξιοτήτων τεχνικής φύσης (χρήση του ποντικού για αντιγραφή και επικόλληση εικόνων).

Παρόλα αυτά η ενασχόληση των μαθητών/-τριών με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα συνέβαλε στη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου, η εκτυπώσιμη μορφή του οποίου χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση της συγκεκριμένης «παράξενης συνταγής» και στην άλλη Β΄ Τάξη του ίδιου σχολείου. Η συγκεκριμένη τάξη είχε ασχοληθεί με το ίδιο μουσικό [βίντεο](#) του τραγουδιού με τίτλο «Μάγειρας» από το βιβλίο «Το φτερό του δράκου» και έτσι εκπρόσωποι των ομάδων παρουσίασαν την εκτύπωση της εργασίας τους, παρακινώντας τους μαθητές της διπλανής Β΄ Τάξης να «μαντέψουν» ποιο είναι το τραγούδι που περιγράφεται σε αυτές τις εικόνες.

5η & 6η διδακτική ώρα

Επανερχόμενοι σε όσα ασχοληθήκαμε στην προηγούμενη συνάντησή μας και στον απόηχο που είχε η επίσκεψη στη διπλανή Β΄ τάξη σχολιάστηκε –από μέλη των ομάδων– η απροθυμία κάποιων συμμαθητών/-τριών να συμβάλλουν στη γρήγορη ανταπόκρισή τους σε κάθε δραστηριότητα. Από τη συζήτηση προέκυψε ότι κάποια παιδιά έχουν ακόμη ενδοιασμούς στη χρήση του Η/Υ επειδή φοβούνται «ότι θα κάνουν λάθος». Τότε χρειάστηκε να επέμβω για να τους θυμίσω ότι βρίσκομαι

ανάμεσά τους για να τους βοηθώ και ότι ακόμη και αν γίνει λάθος μπορούμε να επανορθώσουμε. Μάλιστα τους παρακίνησα να ασχοληθούμε με μια παρόμοια δραστηριότητα με αυτή που ολοκληρώσαμε την προηγούμενη φορά ώστε τα συγκεκριμένα παιδιά να έχουν την ευκαιρία εμπέδωσης των όσων διδάχθηκαν.

Έτσι ξεκινώντας από τα υλικά της συνταγής παρακίνησα τα παιδιά να σχολιάσουν τις σύνθετες λέξεις που ακούγονταν στο μουσικό παραμύθι του «Μάγαιρα» (*μαχαιροπίρουνα, αλατοπίπερο*) και να αναφερθούν στα μέρη από τα οποία αυτές αποτελούνται.

Στην ολομέλεια της τάξης παρουσιάστηκε επίσης ένα παράδειγμα σύνθεσης μιας παρόμοιας λέξης (χελιδονοφωλιά) ενώ παράλληλα σχολιάστηκε μια εργασία από το σχολικό βιβλίο όπου δίνονταν ένας κατάλογος σύνθετων λέξεων και ζητούνταν να δοθούν οι λέξεις που τις απαρτίζουν. Καθώς η εφαρμογή του σεναρίου γίνεται σε χρόνο προγενέστερο από αυτή την εργασία περιοριστήκαμε στην προφορική επεξεργασία της, η οποία υπήρξε το πρόσχημα για να αναφερθούμε στη χρήση του γράμματος «ο» στο σημείο που «συναντιούνται» οι δύο λέξεις. Στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε ένα αρχείο Powerpoint (με τίτλο SYNTHETES_LEXEIS_OMADA_5_6), στο οποίο παρουσιάζονταν –με χρονισμό– οι λέξεις *χελιδόνι* και *φωλιά* καθώς η σύνθετή τους *χελιδονοφωλιά* (σε διαφορετικό χρόνο) και οι μαθητές/-τριες της τάξης προκλήθηκαν να δημιουργήσουν προφορικά σύνθετες λέξεις με τη βοήθεια εικόνων (που δίνονταν σε υπερσύνδεση από ένα αρχείο κειμενογράφου).

Στη συνέχεια παρακινήθηκαν να εργαστούν σε μια «κενή» διαφάνεια δημιουργώντας τη δική τους σύνθετη λέξη στον Η/Υ της ομάδας τους. Βρήκαν το αρχείο παρουσίασης ανοιγμένο στον Η/Υ τους ενώ παρακινήθηκαν να αναζητήσουν τις αντίστοιχες εικόνες πατώντας στην υπερσύνδεση που βρήκαν στην πρώτη διαφάνεια.

Τα μέλη των ομάδων συμφώνησαν αρχικά για τη λέξη που θα παρουσίαζαν και στη συνέχεια προχώρησαν στην εφαρμογή των εντολών που γνώρισαν στην προηγούμενη συνάντησή μας (αντιγραφή / επικόλληση εικόνων, αναίρεση λανθασμένων επιλογών, ορθογραφικό έλεγχο και αποθήκευση).

Η ανταπόκριση και συμμετοχή τους στη δημιουργία μιας διαφάνειας (για τη σύνθετη λέξη της επιλογής τους) έδειξε ότι τα μέλη των ομάδων αποκτούν

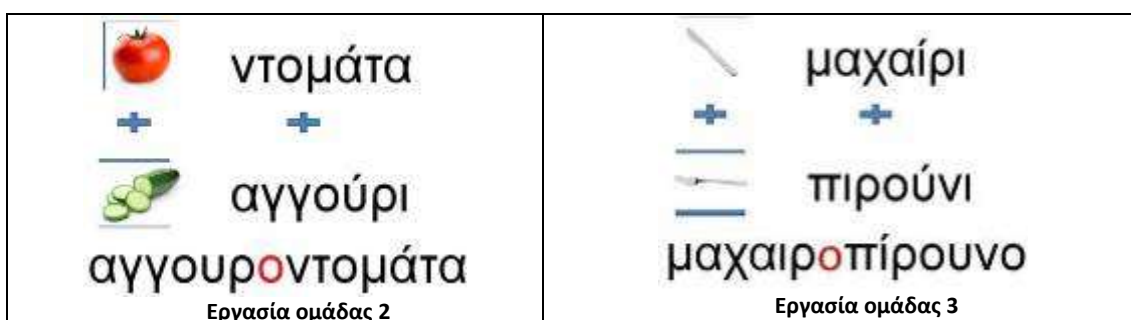

μεγαλύτερη εξοικείωση καθώς έχουν την ευκαιρία να επαναλάβουν τις ίδιες ενέργειες. Αρκεί η επανάληψη αυτή να γίνεται σε βαθμό που δεν θα κουράζει τα παιδιά και θα λειτουργεί για την επιβεβαίωση της δυνατότητάς τους να εργαστούν γνωρίζοντας τον Η/Υ και τη χρήση του βήμα-βήμα.

Η προβολή παρουσίασης της εργασίας τους, τους ενθουσίασε περισσότερο καθώς έβλεπαν τις εικόνες που επέλεξαν και τα κείμενα που έγραψαν οι ίδιοι/ιες να παρουσιάζονται η μία μετά την άλλη έχοντας διαφορετική κίνηση κάθε φορά.

Είναι γεγονός ότι ο θαυμασμός τους ήταν μεγάλος και η απορία τους για το πώς γίνεται να κινούνται με αυτό τον τρόπο (οι εικόνες και τα πλαίσια κειμένου) κρίθηκε όμως πως είναι πολύ πρόωρο να μνηθούν οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της τάξης στη χρήση πιο σύνθετων εργασιών ενός αρχείου Powerpoint.

Με το τέλος της δραστηριότητας τα μέλη των ομάδων είχαν να παρουσιάσουν μια δική τους διαφάνεια μέσα από την οποία εκτός από την εξάσκησή τους για χρήση

του Η/Υ, του ποντικιού και του πληκτρολογίου είχαν έρθει σε επαφή με τη διάσταση της ανάλυσης και σύνθεσης λέξεων αλλά και με τον ορθογραφικό κανόνα που διέπει τη συγκεκριμένη σύνθεση.

--	--

Στη συνέχεια προχωρήσαμε με την προβολή του [βίντεο](#) του Ηλ. Μαμαλάκη από την εκπομπή «Μπουκιά και Συχώριο» (από την αρχή μέχρι 0,40') στην ολομέλεια της τάξης. Σε αυτό το στιγμιότυπο ο γνωστός μάγειρας διατυπώνει ένα μάλλον αυτοσχέδιο «ποιηματάκι» το οποίο κλήθηκαν τα παιδιά να επαναλάβουν μετά τη δεύτερη προβολή του ίδιου στιγμιότυπου.

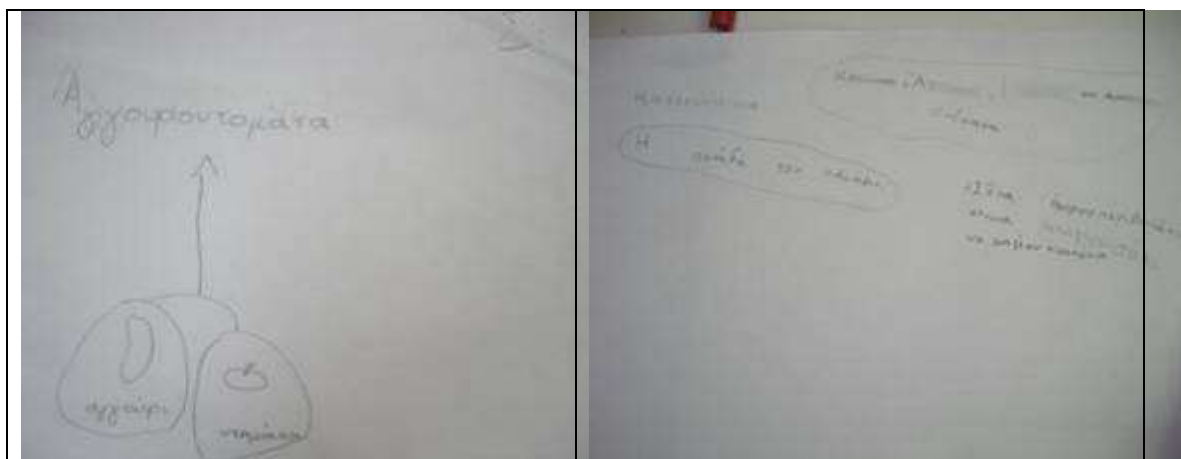

Μάλιστα κάποια παιδιά καθώς καταγραφόταν οι εισηγήσεις τους στον πίνακα της τάξης, άρχισαν να σημειώνουν σε ένα φύλλο χαρτιού τα αυτοσχέδια στιχάκια,

στα οποία επισημάνθηκε η χρήση λέξεων που τελειώνουν σε -άκι και παρουσιάζουν μικρότερα τα πράγματα.

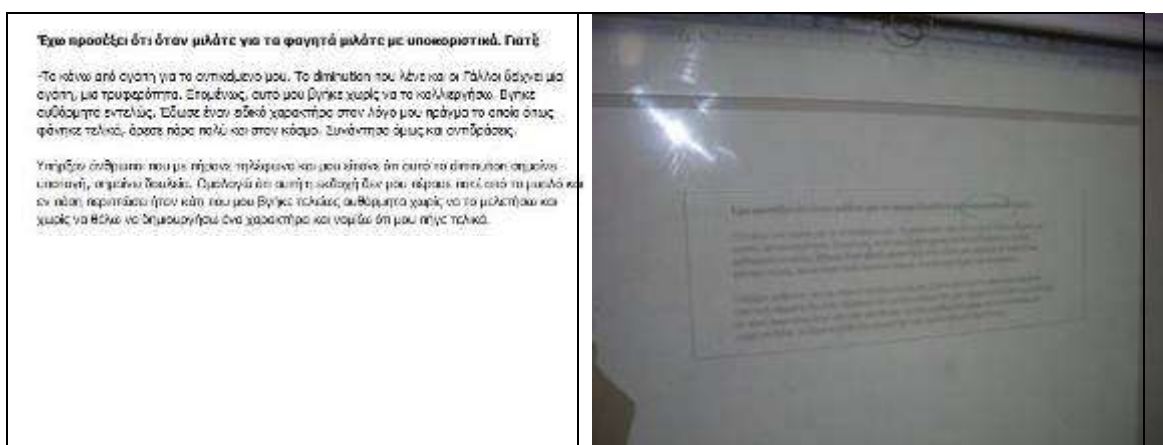
«Σε ένα όμορφο περιβολάκι,
μπήκα απογευματάκι
να μαζέψω κερασάκια
με τα δύο μου τα χεράκια
γλυκάκι να σας φτιάξω
να σας πω: ορίστε φάτο»

Στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου προβλεπόταν η χρήση μιας συνέντευξης του Ηλ. Μαμαλάκη σχετικά με τη χρήση υποκοριστικών στο λόγο του, η οποία δυστυχώς όταν αναζητήθηκε κατά την προετοιμασία της διδασκαλίας διαπιστώθηκε πως είχε αφαιρεθεί από τη διαδικτυακή εφημερίδα στην οποία ήταν αναρτημένη. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε η χρήση μιας περικοπής της συνέντευξης όπως αυτή δίνεται στο κείμενο του σεναρίου, στο οποίο ο Ηλ. Μαμαλάκης απαντά στο ερώτημα γιατί χρησιμοποιεί υποκοριστικά. Η συγκεκριμένη περικοπή προβλήθηκε στον πίνακα της τάξης με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και διαβάστηκε στους μαθητές. Όμως το περιεχόμενό της φάνηκε ότι ήταν ιδιαίτερα δύσκολο για τους/τις μαθητές/-τριες της τάξης, γι' αυτό και τελικά δεν αξιοποιήθηκε για συζήτηση των περιπτώσεων

χρήσης των υποκοριστικών. Ακόμη και η λέξη *υποκοριστικά* δήλωνε μια έννοια άγνωστη για τους/τις μαθητές/-τριες της τάξης. Τότε χρειάστηκε να επιστρατευτεί η όποια ικανότητα δραματοποίησης από την πλευρά της εκπαιδευτικού για να παρουσιαστεί με κινήσεις και παραστατικό τρόπο η μετατροπή κάποιων λέξεων σε υποκοριστικά. Το γεγονός αυτό έκανε τους/τις μαθητές/-τριες της τάξης να δείξουν περισσότερο ενδιαφέρον προτείνοντας και επιπλέον λέξεις για να τις «μικρύνουμε».

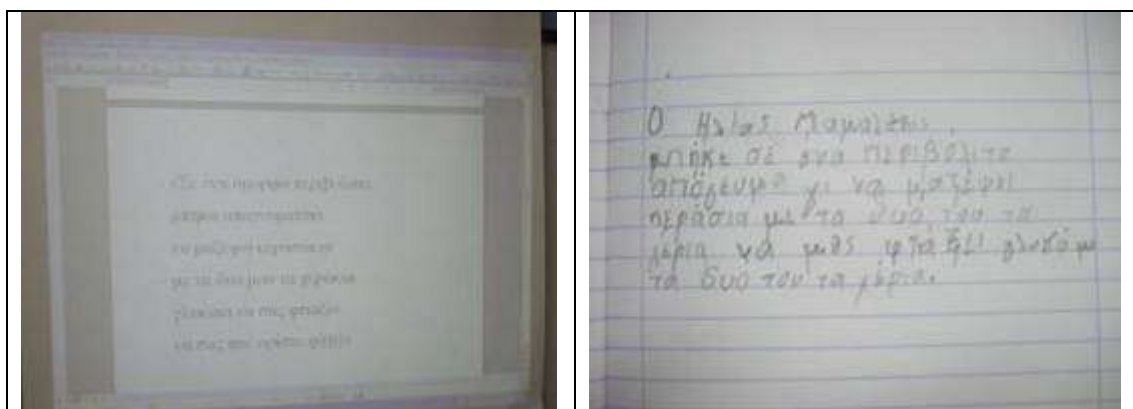

Στη συνέχεια δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες της τάξης την ύπαρξη ενός διαδικτυακού λεξικού (*Βικιλεξικό*), το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση του ορισμού της λέξης *υποκοριστικά*. Αντίθετα όμως με τον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου οι λέξεις *αγάπη* και *τρυφερότητα*, *συμπάθεια*, *οικειότητα*, δεν φάνηκε να έχουν κάποιο συγκεκριμένο περιεχόμενο για τους/τις μικρούς/-ές μαθητές/-τριες της τάξης τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή και, έχοντας υπόψη την οδηγία για σεβασμό στις προσλαμβάνουσές τους, η συζήτηση για τις περιπτώσεις στις οποίες γίνεται η χρήση των υποκοριστικών / χαϊδευτικών περιορίστηκε στις περιπτώσεις που θέλουμε να «χαϊδέσουμε» κάτι «να το δούμε μικρότερο από ό,τι είναι» και «για να το μικρύνουμε».

Επιστρέψαμε στο κείμενο του Ηλ. Μαμαλάκη οι μαθητές/-τριες και οι μαθητές/-τριες της τάξης κλήθηκαν βοηθήσουν τον παρουσιαστή που έχει αποφασίσει να

«απομακρύνει» τα υποκοριστικά από τον λόγο του. Για τον σκοπό αυτό ζητήθηκε από τους/τις μαθητές/-τριες να πάρουν στοιχεία του ποιήματος και να το μετατρέψουν (πρώτα προφορικά) σε αφηγηματικό κείμενο αποφεύγοντας τη χρήση των υποκοριστικών. Το κείμενο του ποιήματος δίνονταν στον πίνακα της τάξης –με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα– ενώ οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες προσπαθούσαν με τις εισηγήσεις τους να μετατρέψουν το ποίημα σε πεζό μαζί με την απομάκρυνση των υποκοριστικών. Κάθε μαθητής/-τρια κατέγραψε τη συγκεκριμένη εκδοχή στο τετράδιό του καθώς αντέγραφαν τις προτάσεις των συμμαθητών τους από τον πίνακα.

Κατά την αντιγραφή τους σχολίασαν τη μορφή που έχει το δικό τους κείμενο σε σχέση με το ποίημα, στο οποίο εντόπισαν τους επιμέρους στίχους και την ομοιοκαταληξία ανάμεσα στα υποκοριστικά. Παράλληλα, είχαν την ευκαιρία εντοπισμού συγκεκριμένων λέξεων με δεδομένα κριτήρια (υποκοριστικά) και αντικατάστασής τους.

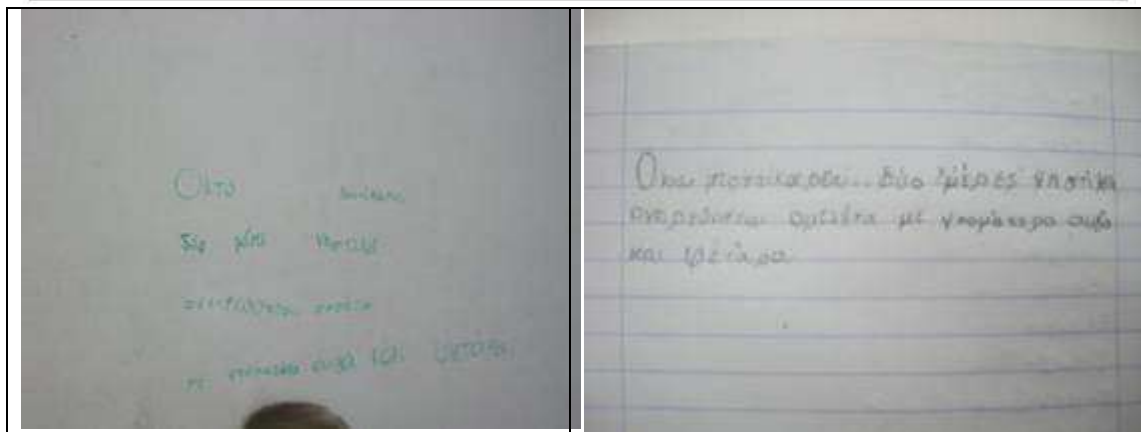
Κρατώντας τον ίδιο πρωταγωνιστή συνεχίσαμε με την παρουσίαση ενός ακόμη βίντεο (διαθέσιμο στο [youtube](https://www.youtube.com)). Σε αυτό ο Ηλ. Μαμαλάκης απαγγέλλει ένα ποίημα (από το βιβλίο της *Γλώσσας*, Α΄ Τάξη, Α΄ τεύχος, σ. 35, διαθέσιμο στο [Ψηφιακό Σχολείο](#)) με τη συνοδεία της μουσικής του Τ. Ιωαννίδη. Το ποίημα αυτό φάνηκε ότι ήταν πολύ αγαπητό στα παιδιά και η απαγγελία του έγινε με μεγάλο ενθουσιασμό.

Η προσοχή των μαθητών/-τριών προσανατολίστηκε στον πρώτο στίχο του ποιήματος «Οκτώ μεγάλοι ποντικοί», ο οποίος αξιοποιήθηκε για την αντιδιαστολή της έννοιας των ‘υποκοριστικών’ με τα μεγεθυντικά. Στη φάση αυτή –και εξαιτίας της έλλειψης ενδιαφέροντος που έδειξαν κατά τη διαπραγμάτευση της έννοιας των ‘υποκοριστικών’– δεν κρίθηκε απαραίτητο από την εκπαιδευτικό να παρουσιαστεί ο ορισμός των μεγεθυντικών από το [Βικιλεξικό](#). Επιπλέον, και λόγω του περιορισμένου χρόνου που είχαμε στη διάθεσή μας πριν από το χτύπημα του κουδουνιού προκλήθηκαν οι μαθητές/-τριες της τάξης να δώσουν τις δικές τους εκδοχές για το πώς μια λέξη μπορεί «να μεγαλώνει» αντί να «μικραίνει» ένα πρόσωπο ή πράγμα, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα παραδείγματα, τα οποία συνοδεύονταν και πάλι με κινήσεις και παντομίμα.

Στη συνέχεια οι μαθητές/-τριες της τάξης παρακινήθηκαν να δοκιμάσουν και να αντικαταστήσουν τις λέξεις του ποιήματος με τα μεγεθυντικά τους αυτή τη φορά. Οι σχετικές εισηγήσεις των παιδιών καταγράφονταν από εκπροσώπους των ομάδων στον πίνακα («Οκτώ ποντίκαροι, δύο μέρες νηστικοί, ονειρεύονται ομελέτα με ντοματάρα, αυγά και φετάρα»).

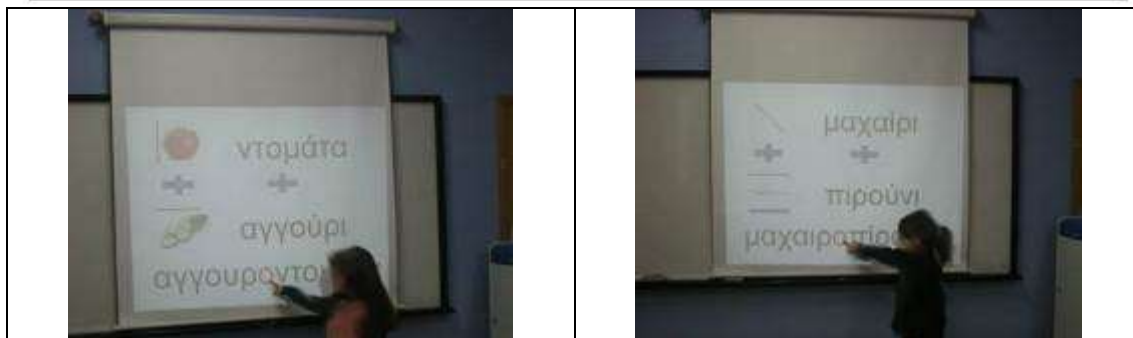

Στο τέλος προκλήθηκε συζήτηση αναφορικά για το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που θα είχε το ποιηματάκι ή γενικότερα μια συνταγή αν αυτή περιέχει μεγεθυντικά, συζήτηση που είχε ως στόχο να προσανατολίσει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών στους λόγους που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη συγκεκριμένη επιλογή (για την ενίσχυση του αστείου και του χιουμοριστικού στοιχείου ή για να δοθεί έμφαση στην υπερβολή και στο μέγεθος κάποιων υλικών που χρησιμοποιούνται).

Σε γενικές γραμμές και η σημερινή συνάντηση έγινε σε κλίμα εφορίας και παιχνιδιού, γεγονός που εξασφάλισε την ενεργητική συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών της τάξης.

7η & 8η διδακτική ώρα

Στην αρχή της συνάντησής μας προβλήθηκαν στον πίνακα (με τη βοήθεια του Η/Υ της τάξης και του ανακλαστικού προβολέα) οι εργασίες κάθε ομάδας, σχετικές με τη δημιουργία των σύνθετων λέξεων. Εκπρόσωποι των ομάδων καλούνταν κάθε φορά να παρουσιάσουν τον τρόπο εργασίας τους, αναφερόμενοι στις επιλογές τους και καταλήγοντας στη «συνταγή» της σύνθεσης των δύο λέξεων (απαραίτητο συστατικό της οποίας ήταν η χρήση του γράμματος «ο» ανάμεσα στις δύο λέξεις).

Από τη συμμετοχή των μαθητών/-τριών στη δραστηριότητα φάνηκε ότι έχουν κατανοήσει τον ορθογραφικό κανόνα της σύνθεσης λέξεων, ενώ ήταν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι με την προβολή της εργασίας τους στην ολομέλεια της τάξης, όπου είχαν την ευκαιρία να ξαναδούν τη διαφορετική κίνηση των εικόνων και των πλαισίων κειμένου (με την προεπιλεγμένη χρήση χρονισμού κίνησης κατά την προβολή παρουσίασης). Η χρήση των εικόνων κατά τη σύνθεση των λέξεων συνέβαλε επίσης στην εξοικείωση των μικρών μαθητών/-τριών με τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων από τους/τις ίδιους/-ιες, στοιχείο που αξιοποιήθηκε και στην επόμενη και τελευταία δραστηριότητα.

Στον πίνακα της τάξης προβλήθηκαν διαφάνειες από ένα ακόμη αρχείο Powerpoint (με τίτλο *Megethitika_Yprokoristika*), προκειμένου να ασχοληθούμε και σε γραπτό επίπεδο με την παραγωγή λέξεων (υποκοριστικών/μεγεθυντικών). Στη φάση αυτή χρειάστηκε να αναφερθούμε και πάλι σε όσα πραγματοποιήθηκαν στην προηγούμενη συνάντησή μας (για τη συμβολή των παιδιών της τάξης στην αλλαγή των λέξεων που χρησιμοποιούσε ο κ. Μαμαλάκης «λέει τα πράγματα πολύ μικρά και τα αλλάξαμε όπως είναι στην πραγματικότητα» και για τη μετατροπή των στοιχείων του ποιήματος της Α΄ Τάξης με τη δημιουργία μεγεθυντικών λέξεων «που παρουσιάζουν τα πράγματα πολύ μεγαλύτερα απ' ό,τι είναι»).

Κατά την προβολή της πρώτης διαφάνειας σχολιάστηκαν δύο εξώφυλλα επιλεγμένων βιβλίων (του Ευγένιου [Τριβιζά](#) *Το ποντικάκι που ήθελε να αγγίξει ένα αστεράκι* και της Εύας [Ιεροπούλου](#) *Ο Ίκαρος Ποντίκαρος*) όπου η λέξη *ποντικός*

συναντάται και στις δύο εκδοχές με τις οποίες μπορούμε να την έχουμε κατά την παραγωγή της. Η συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης κινήθηκε γύρω από το γεγονός της ύπαρξης μεγεθυντικού και υποκοριστικού για την ίδια λέξη αλλά και για τον τρόπο σχηματισμού τους. Τα ίδια σχόλια προκλήθηκαν και κατά την παρουσίαση της επόμενης διαφάνειας που αφορούσε τη λέξη «σκύλος». Οι μαθητές/-τριες της τάξης παρακινήθηκαν να δώσουν τις ποικίλες εκδοχές παραγωγής της αντίστοιχης λέξης και ένας μαθητής ανέλαβε να καταγράψει τις παράγωγες λέξεις στις κατάλληλες θέσεις.

Στη συνέχεια κλήθηκαν να εργαστούν στον Η/Υ της ομάδας τους για να συμπληρώσουν τις λέξεις που έλειπαν στις επόμενες διαφάνειες, προκειμένου να ετοιμάσουν ένα υλικό που θα μπορούσε να αναρτηθεί στο blog της τάξης ή στην ιστοσελίδα του σχολείου με στόχο την υποβοήθηση και άλλων μαθητών/τριών για τη δημιουργία υποκοριστικών-μεγεθυντικών. Στις διαφάνειες αυτές δίνονταν μόνο μια εικόνα και τα μέλη των ομάδων έπρεπε να προτείνουν και να καταγράψουν το υποκοριστικό και το μεγεθυντικό μιας λέξης.

Η προηγούμενη εμπειρία των μαθητών/-τριών από την ενασχόλησή τους με αρχεία παρουσίασης βοήθησε ώστε να μην υπάρξουν ιδιαίτερες δυσκολίες για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης εργασίας.

Ορισμένες μόνο περιπτώσεις χρειάστηκε να σχολιαστούν στην ολομέλεια της τάξης αναφορικά με το σχηματισμό συγκεκριμένων μεγεθυντικών (που ενώ τα μέλη των ομάδων συμφωνούσαν στην καταγραφή τους, ο Η/Υ με την κόκκινη υπογράμμιση της λέξης προκαλούσε τον ενδοιασμό τους όσον αφορά στην ορθότητα της επιλογής τους). Στις περιπτώσεις αυτές χρειάστηκε να εργαστούμε σε επίπεδο ολομέλειας και να καταφύγουμε στην αναζήτηση των αντίστοιχων λέξεων στο [Neurolingo](#) (Εφαρμογές Γλωσσικής Τεχνολογίας / Λεξισκόπιο). Στον πίνακα της τάξης –με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα– προβλήθηκε για παράδειγμα η κλίση διαφόρων λέξεων που έχουν σχέση με τη λέξη «σπίτι» και με τον τρόπο αυτό παράλληλα με την ενημέρωση για την κλίση των συγκεκριμένων λέξεων, οι μαθητές/-τριες μπόρεσαν να εντοπίσουν τις λέξεις που παράγονται από τη λέξη *σπίτι* (*σπιτάκι, σπιταρόνα*).

Με τη δραστηριότητα αυτή οι μαθητές/-τριες της τάξης είχαν την ευκαιρία να πληροφορηθούν για την ύπαρξη πηγών πληροφόρησης του διαδικτύου που μπορούν να τους βοηθήσουν στην αντιμετώπιση δυσκολιών και παρόμοιων διλημμάτων, στοιχείο που μας έδωσε τη δυνατότητα να αναφερθούμε στο γεγονός ότι ο Η/Υ είναι ένα μηχάνημα που μας βοηθάει στις καθημερινές εργασίες μας, δεν μπορεί όμως να αντικαταστήσει την ανθρώπινη λογική και τη γνώση που έχουμε εμείς οι ίδιοι γύρω από τη χρήση της γλώσσας. Για αυτό και επιδείχθηκε στις ομάδες της τάξης πώς μπορούμε να «απαλλαγούμε» από την κόκκινη υπογράμμιση, σχετική με την υπενθύμιση λάθους σε περίπτωση που είμαστε σίγουροι ότι αυτό δεν υπάρχει (χρήση της εντολής παράβλεψης).

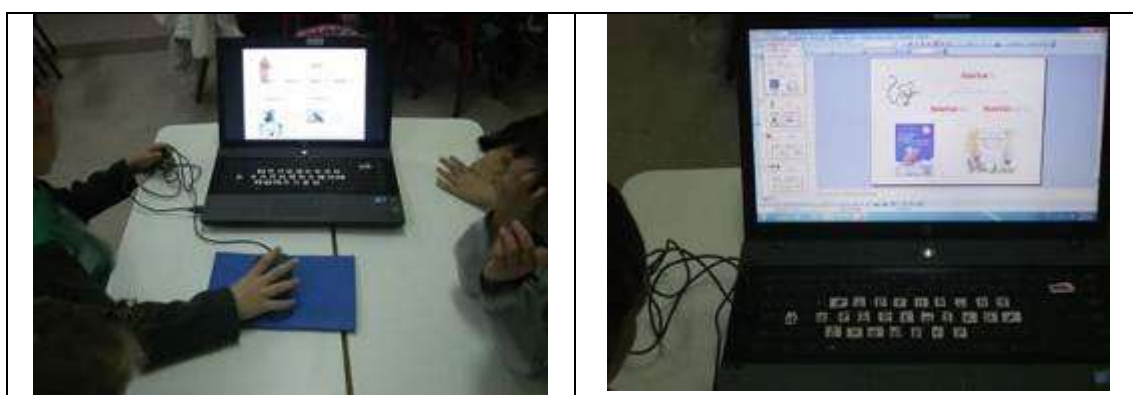
Τα μέλη των ομάδων κατάφεραν να ανταποκριθούν στο επίπεδο δυσκολίας της δραστηριότητας (κλήθηκαν να καταγράψουν τα μεγεθυντικά/υποκοριστικά επτά λέξεων), γνωρίζοντας βασικές εντολής χρήσης ενός απλού λογισμικού και του πληκτρολογίου.

Καθώς οι ομάδες της τάξης ολοκλήρωσαν την εργασία τους στον ίδιο χρόνο περίπου είχαμε την ευκαιρία να ξαναδοούμε τις διαφάνειες (σε προβολή παρουσίασης) σχολιάζοντας τις όποιες επιλογές έγιναν. Ακόμη, δόθηκε δυνατότητα να αναφερθούμε σε κάποια τεχνικά ζητήματα που αφορούσαν στη χρήση της εντολής αποθήκευσης και ανοίγματος ενός αρχείου.

Κατά την ενασχόληση με τα αρχεία παρουσίασης διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα παιδιά προτιμούσαν να αποθηκεύουν τα αρχεία με τη χρήση του

συμβούλου X (για κλείσιμο του αρχείου, οπότε και ο Η/Υ υπενθύμιζε την αναγκαιότητα αποθήκευσης με την απάντηση ΝΑΙ ή ΟΧΙ) και την επιλογή της εντολής (ΝΑΙ) για αποθήκευση του αρχείου. Στο χρόνο που έμεινε δόθηκε η ευκαιρία να αναφερθούμε στην δυνατότητα που υπάρχει με τη χρήση της εντολής από την επιλογή ΑΡΧΕΙΟ→ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ, επιλογή που δοκίμασαν όλες οι ομάδες.

Από την άλλη πλευρά, λόγω της μικρής εμπειρίας των μαθητών/τριών της τάξης με τη χρήση του Η/Υ το άνοιγμα των αρχείων γίνονταν από την εκπαιδευτικό προκειμένου όλες οι ομάδες να εκκινούν από το ίδιο σημείο. Στη φάση αυτή δόθηκε επίσης η δυνατότητα στα μέλη των ομάδων να δοκιμάσουν το άνοιγμα συγκεκριμένων αρχείων και να εξοικειωθούν με τη χρήση τους, στοιχείο που συνηγορεί στη διαπίστωση ότι οι μαθητές/-τριες της τάξης εφαρμογής κατάφεραν να γνωρίσουν τη χρήση του Η/Υ παράλληλα με την κατάκτηση συγκεκριμένων γλωσσικών στόχων και τη διαπραγμάτευση προσωπικών γνώσεων από την πραγματικότητα στην οποία βιώνουν και δραστηριοποιούνται.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Α΄

Ακούμε τη συνταγή του Γαργαληστή, που μας περιγράφει πώς ετοιμάζει το μαγικό του άρωμα με τη βοήθεια της θείας του.

Ξεχωρίζουμε τα υλικά που χρειάζονται για τη συνταγή και μετά τη γράφουμε για όσους θέλουν να φέρουν το γέλιο στη ζωή τους:

Η συνταγή του γέλιου:

<p>ΥΛΙΚΑ</p> <p>Γ.....</p> <p>Α.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>1^ο Βήμα:</p> <p>Παίρνετε το γέλιο και</p> <p>2^ο Βήμα:</p> <p>.....</p> <p>3^ο Βήμα:</p> <p>.....</p>
---	---

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Ως εναλλακτική εκδοχή του προτεινόμενου σεναρίου θα μπορούσε να θεωρηθεί η επέκτασή του σε ώρες της ευέλικτης ζώνης, κατά τις οποίες οι μαθητές/-τριες της τάξης αξιοποιούν τις δεξιότητες και γνώσεις που απέκτησαν σε ένα πρώτο επίπεδο, επεκτείνοντάς τες στη δημιουργία μιας παρουσίασης για τη δική τους «παράξενη συνταγή», ή για μια συνταγή που θα επιλέξουν από το διαδίκτυο.

Για τη μεν πρώτη περίπτωση θα μπορούσε να προταθεί επίσης η ενασχόληση των μικρών μαθητών/τριών με τη δημιουργία ενός μαγικού φίλτρου, η επίδραση του οποίου θα μπορούσε να μεταμορφώσει έναν κακό λύκο σε άκακο ζώακι, ή οποιοδήποτε ήρωα παραμυθιού θα διαλέξουν τα ίδια τα παιδιά. Η καταγραφή και παρουσίαση των πληροφοριών που χρειάζεται για τη σωστή εκτέλεση της συνταγής αλλά και η επιλογή των κατάλληλων υλικών θα αποτελέσει την αφετηρία για τις επιλογές τους. Η δράση όμως του μαγικού φίλτρου θα μπορούσε να επεκτείνεται και σε αλλαγές των κειμένων που θα χρησιμοποιούνται από τους ήρωες. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για παράδειγμα ποιήματα που περιέχουν υποκοριστικά και θα ζητείται η απομάκρυνση, ίσως και η αντικατάστασή τους με μεγεθυντικά (ενδεικτικά προτείνεται η «Συννεφούλα» του Δ. Σαββόπουλου, το ποίημα για τη βαρκούλα, το ποίημα του Δ. Σολωμού «Η ξανθούλα», το παραδοσιακό τραγουδάκι για το «Κοκοράκι» ακόμη και οι στίχοι του Γ. Ρίτσου από το ποίημα «Το πρωινό άστρο», για τους οποίους ο ίδιος έχει αναφέρει πως πρόκειται για μια «μικρή εγκυκλοπαίδεια υποκοριστικών» για την κορούλα του).

Για τη δε δεύτερη περίπτωση θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το πλούσιο υλικό του διαδικτύου σχετικά με τις συνταγές. Για παράδειγμα θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν βίντεο που παρουσιάζουν συνταγές, στα οποία δίνεται η παρουσίαση των υλικών και της διαδικασίας και απουσιάζει η προφορική τους περιγραφή. Έργο των μαθητών/-τριών θα είναι να ετοιμάσουν ένα κείμενο για τη συνταγή που παρουσιάζεται (με αντίστοιχη μετατροπή της έγκλισης και του προσώπου «Ψιλοκόβουμε με το χέρι τα

καρύδια ... Ψιλοκόψτε τα καρύδια... » ή και μια προφορική περιγραφή της διαδικασίας, η οποία θα μπορούσε να προστεθεί σε ένα σχετικό αρχείο παρουσίασης.

Ένα πρόγραμμα στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης θα μπορούσε ακόμη να περιλαμβάνει στόχους που αφορούν στην υγιεινή διατροφή και την υιοθέτηση αντίστοιχων προτάσεων στην καθημερινότητα των ίδιων των μαθητών/-τριών.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Βασική επιδίωξη του σεναρίου –αλλά και της εφαρμογής του– ήταν η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών/-τριών της Β΄ Τάξης σε παιγνιώδεις δραστηριότητες κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού κατευθυντικού λόγου, η χρήση υποκοριστικών/μεγεθυντικών και σύνθετων λέξεων αλλά και η γνωριμία με τη δομή μιας συνταγής, κυρίως «παράξενης» (εξαιτίας της χρονικής στιγμής της εφαρμογής, κατά την οποία υπήρξε «αποδέσμευση» από το περιεχόμενο του σχολικού εγχειριδίου και τις συμβατικές συνταγές για φαγητά και γλυκά, τις οδηγίες για την κατασκευή καρτών και διεξαγωγή παιχνιδιών). Παράλληλα, επιδιώχθηκε η εξοικείωση με συγκεκριμένες περιστάσεις χρήσης των παραπάνω, με ταυτόχρονη αξιοποίηση του διαδικτύου και του Η/Υ και την υιοθέτηση αντίστοιχων πρακτικών. Η γενικότερη ανταπόκρισή τους τόσο στις προκλήσεις των δραστηριοτήτων όσο και στους στόχους του σεναρίου συνηγορούν στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές/-τριες της Β΄ Τάξης μέσα από τις συγκεκριμένες επιλογές έχουν κάνει τα πρώτα –μικρά αλλά σταθερά– βήματα

για την εξοικείωσή τους τόσο με τον Η/Υ όσο και με βασικά στοιχεία της γλωσσικής χρήσης (όπως είναι η σύνθεση και παραγωγή λέξεων αλλά και η γνωριμία τους με κειμενικά είδη όπως οι συνταγές) παράλληλα με την αξιοποίηση στοιχείων της πραγματικότητας στην οποία ζουν και καλούνται να δραστηριοποιηθούν. Τα παραπάνω συνηγορούν επίσης στη διαπίστωση ότι πράγματι οι δραστηριότητες του σεναρίου μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά στο υλικό του σχολικού εγχειριδίου της Β΄ Τάξης, αλλά ταυτόχρονα μπορούν να αποδεσμευτούν από αυτό, όπως αποδεικνύεται από τη συγκεκριμένη εφαρμογή του σεναρίου, που έγινε σε ώρες της Ευέλικτης Ζώνης και της Φιλαναγνωσίας.

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε επίσης στο γεγονός ότι οι συγκεκριμένοι μαθητές/τριες της Β΄ Τάξης είχαν μικρή προηγούμενη εμπειρία και εξοικείωση με τη το χειρισμό και τη χρήση του Η/Υ αλλά και την αξιοποίηση του διαδικτύου. Το στοιχείο αυτό μπορεί δικαιολογήσει τη χρονική επέκταση του σεναρίου κατά ένα δίωρο και την αρχική χρονική οριοθέτησή του ως ενδεικτική.

Επιπλέον, κατά την εφαρμογή του σεναρίου βασική προτεραιότητα αποτέλεσε η αξιοποίηση της δυναμικής των ομάδων και η εξασφάλιση της συνεργατικής λειτουργίας τους. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία συνθηκών πραγματικής και αποτελεσματικής συνεργασίας στο πλαίσιο των ομάδων και αφιερώθηκε χρόνος για να επανέλθουμε στις αρχικές συμφωνίες μεταξύ των μελών τους.

Τόσο οι δραστηριότητές του σεναρίου όσο και το υλικό που συνοδεύει τις προτάσεις του μπορούν να διαφοροποιηθούν ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης, τον διαθέσιμο χρόνο, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες των μαθητών/τριών αλλά και του εκπαιδευτικού. Η επιλογή της χρήσης απλών λογισμικών έγινε με το σκεπτικό ότι δε θα δημιουργήσει ιδιαίτερες δυσκολίες στον/στην εκπαιδευτικό που επιχειρεί τα πρώτα βήματα στη χρήση του διαδικτύου και του Η/Υ και στην υιοθέτησή τους ως εναλλακτικά διδακτικά εργαλεία. Κατά την επέκταση του σεναρίου, εξίσου αποδεκτές είναι δράσεις που προτείνονται από τα ίδια

τα παιδιά, η συμμετοχή τους σε δραστηριότητες εικαστικής δημιουργίας, αλλά και θεατρικών δρώμενων, η ένταξη της μουσικής και της κίνησης στις δραστηριότητες.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ηλία, Ε. & Η. Ματσαγγούρας. 2006. Από το παιχνίδι στο λόγο: παραγωγή παιδικών κειμένων. Στο *Έρευνα και πρακτική του γραμματισμού στην ελληνική κοινωνία*, επιμ. Π. Παπούλια-Τζελέπη, Α. Φτερνιάτη, Κ. Θηβαίος, 307-317. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κουτσογιάννης, Δ. 2010. Θεωρητικό πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και αξιοποίηση των ΤΠΕ. *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης 3* (Κλάδος ΠΕ02), 57-78, Α΄ έκδοση, Πάτρα, ΙΤΥ, Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης.

http://blogs.sch.gr/polharit/files/2011/10/eidiko_pe02.pdf [15.5.2013]

Κωστούλη, Τ. 2001. Κειμενοκεντρική προσέγγιση και γλωσσικό μάθημα. *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κ.Ε.Γ., http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e5/index.html [29.5.2013]

Ντρενογιάννη, Ε. 2010. Το «νέο σχολείο» και ο ρόλος των ΤΠΕ ως φορέων εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, *ΕΤΠΕ, Πρακτικά του 7ου Συνεδρίου «Διδακτικής της Πληροφορικής»*, Κόρινθος, <http://www.etpe.eu/new/custom/pdf/etpe1649.pdf> [13.5.2013]

Μπίκος, Κ. & Μ. Τζιφόπουλος. 2012. Αντιδράσεις υποψήφιων εκπαιδευτικών σε ακαδημαϊκά ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης: Αξιοποίηση, εξοικείωση, προοπτικές βελτίωσης, *Πρακτικά του 6ου Συνεδρίου «Διδακτικής της Πληροφορικής»*, Φλώρινα, <http://www.etpe.eu/new/custom/pdf/etpe1863.pdf>, [14.5.2013]

Τσεσμελή, Σ. & Δ. Κουτσελάκη. 2011. Μεταγλωσσικοί παράγοντες στην κατάκτηση της ορθογραφικής δεξιότητας σύνθετων λέξεων από μαθητές Δημοτικού. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, Πρακτικά της 30ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* 496-507. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Χατζηλουκά-Μαυρή, Ει., & Α. Ιορδανίδου. 2010. Η κειμενοκεντρική διάσταση της διδασκαλίας της γραμματικής στο δημοτικό σχολείο: προτάσεις και προβληματισμοί. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, Πρακτικά της 30ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, ΑΠΘ*, 665-677. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.